

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Conciliorvm Omnivm Generalivm Et Provincialivm Collectio Regia

Ab anno MCLXXXI. ad annum MCCCXIV.

Parisiis, 1644

Concilivm Lvgdvnense II. Generale A Gregorio Papa Decimo Celebratvm.

urn:nbn:de:hbz:466:1-15974

Anno
Corinth
127

C O N C I L I U M
L V G D V N E N S E I I .
G E N E R A L E
A G R E G O R I O P A P A D E C I M O
C E L E B R A T V M .

HISTORIA EIVSDEM CONCILII.

^a Nicephorus Gregoras libro 4. hist. Georgius Pachymeres lib. 5. Ioannes Vilanus lib. 6. cap. 71.

^b Hübertus in libro contra Græcos.

^c In epistola encyclica ad patriarchas orientis.

^d Epistola 1. & 6. & Leo

MICHAEL Palæologus, Constantinopolitana urbe capta, ^a Balduino imperatore, qui postremus ex Latinis Constantinopoli regnavit, expulso, Græciæ adeptus est principatum: quare magnum erat periculum, ne Græci omnes ad pristinos redirent errores. Nam, Michael patriarcha Constantinopolitano & Leone Acridano episcopo auctoribus, ^b Constantino Monomacho imperante, Græci a Romanæ ecclesiæ obedientia omnino defecerant: ac Latinorum ritum Missæ sacrificium in azymo peragendi, sabbati ieiunium, ac pleraque alias Romanæ ecclesiæ cōsuetudines damnare ausi erant. Negabant præterea Spiritum sanctum a Filio procedere, ac Latinos anathematis vinculo deinctos esse affirmabant, propterea quod particulam illam (Filioque) Constantinopolitano symbolo addidissent. Hos errores multo ante Photius ^c Romanæ ecclesiæ hostis acerrimus promulgauerat, quem posteriores secuti sunt Græci. Non desuerunt Romani pontifices officio suo ac muneri, ut eos ad veritatis tramitem reducerent. Præstitit in primis hoc Leo nonus. Qui legatis ac literis ^d Michaellem Constantinopolitanum, Leonem Acridanum,

ANNO
CHRISTI
1274.

ut respicerent, admonuit. Atque id facere recusantes, a pontificis legatis anathemate percussi sunt. Idem effecere qui Leonem secuti sunt Romani pontifices. Tandem Balduini opera, qui primus ex Latinis Constantinopolitanus imperator fuit, Græci ad ecclesie Romanæ obedientiam reuerterunt: sed Latinis paulatim ex Græcia pulsus, paulatim quoque Græci ad vetus schisma reuertuntur. Cum autem post duorum annorum apostolicæ sedis interregnum, Gregorius decimus, qui in exercitu Christianorum aduersus Saracenos in Syria commorabatur, pontifex esset electus, protinus legatos ad Michaelum Palæologum destinavit, ut eum ad catholicam fidem reduceret. Sciens præterea Gregorius in magno discrimine res Christianorum in Syria versari, prædecessorum pontificum vestigiis inherens, generale Concilium conuocauit: in quo de subsidio Christianis mittendo, in Syria degentibus, ageretur. Rem etiam arduam iudicauit, ac dignam de qua in Concilio ageretur, de Græcis nimirum ad catholicæ ac Romanæ ecclesie fidem communionemque traducendis. Accessit huc tertia causa, quæ priores pontifices fere ad indicenda Concilia permouerat, ut scilicet Christianorum mores ad pristinam ecclesiasticam disciplinam informarentur, & modus aliquis præscriberetur ad celerem Romani pontificis electionem faciendam. Multa enim mala ex longa Romanæ ecclesie vacatione accidere solebant. Scripsit igitur omnibus episcopis biennio ante Concilii celebrationem, ut ad Concilium Lugduni conuenirent. Scripsit regibus atque principibus, ut ipsi quoque oratores ad Synodum mitterent. Viros præterea & sanctitate & doctrina præstantissimos euocauit. In his fuisse sanctus Thomas Aquinas, qui dum ad Concilium proficiscitur, ex hac vita ad Dominum migravit, ac sanctus Bonauentura, quem Lugduni pontifex cardinalem episcopum Albanensem creauit. Conueniunt igitur ad indictum diem Lugduni, præter Constantinopolitanum & Antiochenum patriarcham, episcopi quingenti, abbates & inferiores prælati permulti. Adfuit quoque Iacobus Aragoniæ rex, aliorum vero regum ac principum oratores complures. Quocirca prima sessio celebrata fuit septima die Maii anno Domini 1274. In qua pontifex tres illas causas, cur Concilium conuocasset, exposuit. Peracta secunda sessione, pontifex, cardinales, & episcopi decimas omnium ecclesiasticorum reddituum pro subsidio belli Hierosolymitani collaturos se esse promiserunt. Post tertiam sessionem ad Concilium imperatoris Græcorum legati adueniunt, atque honorificentissime a summo pontifice & a Synodo

Officinis
chron. Caf-
sinensis lib.
2. cap. 89.
Vincetius
Beluacensis
lib. 29.
cap. 65.

Martinus
Polonus.
Ioanes Vil-
lanus lib. 7.
cap. 40. &
44. Guilliel-
mus de Nā-
ges in vita
Philippi re-
gis, & Geor-
gii Pachy-
meres lib. 5.
historia.

Matthæus
Vestmona-
steriensis in
anno 1274.
Villanus li.
9. cap. 118.

Martinus
Polonus.
Guilielmus
de Nanges
loco citato.
Quæ se-
quuntur ex
actis Con-
cilii excer-
pta sunt.

uniuersa sunt excepti: & in solenni Missa, quam pontifex celebravit, symbolum est cum additione illa (Filioque) ter Græce decantatum. In quarta vero sessione, lectis imperatoris & Græcorum episcoporum literis, ^a in quibus catholicam fidem profitebantur, & Romanæ ecclesiæ primatum agnoscebant, eorum legati summo pontifici obedientiam exhibuerunt, & magna cum pontificis ac totius Concilii lætitia publice eandem professi sunt fidem. Addunt Græci scriptores Georgius Pachymeres, ^b & Nicephorus Gregoras, ^c Græcos ad communionem Romanæ ecclesiæ admissos fuisse cum tribus conditionibus. Prima fuit, ut a Græcis summi Romani pontificis in sacris Missarum mysteriis mentio fieret. Secunda, ut Græcis omnibus liceret ad sedem apostolicam appellare. Tertia, ut summo Romano pontifici principatus in omnibus deferatur. Accesserunt etiam Tartarorum oratores ad Concilium pro pace cum Christianis ineunda, ex quibus unus Christianam fidem amplexus a Petro episcopo Ostiensi baptizatus est. Interim sanctus Bonaventura summo cum pontificis ac patrum omnium dolore ab humana ad cælestem vitam profectus est. Demum cohortatus est Gregorius episcopos uniuersos ad sancte pieque viuendum, & ad gregibus sibi commissis inuigilandum: cum ex malorum pastorum moribus reliqui omnes Christiani, a maiorum disciplina degenerantes, in grauiora vitia prolabi soliti sint. In hoc Concilio decreuit pontifex, Græcis etiam ipsis consentientibus, Spiritum sanctum, ut a Patre, ita a Filio tamquam ab vno principio æternaliter procedere. Complures præterea edidit constitutiones, quarum præcipua illa fuit, in qua modus & locus summi Romani pontificis eligendi statuitur: eas omnes Guilielmus Durantes commentariis illustrauit, ac deinde Bonifacius octauus summus pontifex in suam Canonum collectionem retulit.

EPISTOLA
GREGORII PAPÆ X.

Gregorius episcopus, &c. venerabilibus fratribus patriarchæ Hierosolymitano, & episcopis, ac dilectis filiis, abbatibus, prioribus, decanis, archidiaconis, præpositis, & aliis ecclesiarum prælatis per Hierosolymitanam prouinciam constitutis, salutem & apostolicam benedictionem.

Saluator noster, in cuius ditione cuncta sunt posita, Sciuitatem Ierusalem videns & præuidens ruituram, fle-

uiffc

^a Mathæus
Vvestmona-
steriensis v-
bi supra.

^b Lib. 5. hist.

^c Lib. 5. hist.
in princi-
pio.

ANNO
CHRISTI
1174

uisse describitur super eam. Et nos itaque qui ciuitatis ve-
ri Dauid, religionis videlicet Christianæ, circa cuius re-
gimen non insufficientia nostræ debilitatis, sicut nec de-
bemus, innitimur, sed de sola superabundantia virtutis
diuinæ speramus, non solum scissuras, iuxta prophetæ
vaticinium, multiplicatas aperte videmus, sed & ruinæ
magnæ periculum in subtractione populi Græcorum, qui
a sedis apostolicæ deuotione ac obedientia se subtraxit,
in occupatione maxima & vastatione valida terræ san-
ctæ, in subuersione morum, quæ vniuersaliter in clero
grauiter obrepisse videtur & populo, iam non tam cer-
nimus quam palpamus, num possumus non lugere? num
comprimere lacrymas? continere suspiria? vel cohibere
singultus? Profecto cum tanta subsit plangendi ratio,
placitum declinare non possumus. Sed necesse est iam
foras exeat, ab olim, dum etiam nos minor status habe-
ret, tanto altius radicans introrsum, tantoque diurnitate
factus acerbior, quanto facultate vetante diutius
non est efficaciter exire permixsus. Exeat igitur, exeat ad
fratres & filios, vt scientes incommodum: ipsumque pru-
dentius æstimantes, cooperationis remedio efficacius pro
viribus releuent, & placitum piæ compassionis officio
dulcius consolentur. Quis ergo dabit capiti nostro a-
quam, aut oculis nostris fontem lacrymarum, vt sic po-
puli nostræ humilitati commissi spiritualiter & tempora-
liter interfectos diebus & noctibus lugeamus, quod cul-
parum sordes, quibus iram meruisse creditur, diluamus?
Lugendum siquidem occurrit, quod per subtractionem
prædictam a sedis eiusdem vnitatis subtractos, & in deuio
positos, grandis culpæ mors afficit: quod sancta vniuersa-
lis corpus ecclesiæ membra, tam * nobili eadem grauis
admodum, & dispendiosa subtractio tanto tempore mu-
tilauit. Lugendum & iterum, ac amare dolendum, quod
sicut in partibus transmarinis non tantum audiuius,
sed & oculis nostris vidimus, & manus nostræ contrecta-
uerunt, (proh dolor) detestabilius solito blasphematur
in gentibus nomen Christi, cum iam non tam verbis,
quam rebus ipsis, & factis, Christianis insultetur ab infi-
delibus, & dicatur, Vbi est Deus eorum? Dum funiculus
hereditatis Domini eadem terra sancta per nefandissi-

mos Saracenos sic audacter inuaditur, sic secura occupatur audacia, sic vastatur intrepide, sic in eisdem partibus Christianus populus immaniter trucidatur; quasi non sit illius adiutor, nec sit qui misereri possit ipsorum. Lugendum & amplius, pariter & horrendum, quod cum ille paterfamilias diligens, qui horis diei variis operarios suam misit in vineam, ille summus agricola fator bonorum omnium & plantator, agrum mundi huius diligenter excolens, in eo seminauerit semen bonum, inimicus homo tanta inuenitur in ipso superfeminasse vitiorum zizania, & errorum, vt ea deflere magis liceat quam narrare. Idemque ager quotidie potius arefcere videatur ad ignem, quam albescere inueniatur ad messem. Hæc dum ministerio considerationis debitæ mentis nostræ præsentantur obtutibus, ignis in nostris meditationibus exardescit, & ad tanta discrimina releuanda suspirat affectus, zelus accenditur, & spiritus anxiatur. Ad quod cum nos sufficere non posse sciamus, leuamus oculos nostros ad montem, montem quidem Dei, montem vberem, montem pinguem, vnde opportunum nobis prouenire auxilium & humiliter petimus, & deuote speramus. Et quia salubre in his adhiberi remedium interest generaliter omnium, nos cum fratribus nostris aliisque viris prudentibus, exacto & frequenti tractatu præhabito, prout tantæ necessitatis instantia exigebat, de ipsorum consilio generale Concilium, sicut imitatione digna sanctorum patrum consuetudo laudabilis longæque observationis exemplum nos instruit, opportuno tempore decreuimus congregandum: vt in eo, tam circa præmissa, quam circa cetera quæ salutem respiciunt animarum, illa Deo auspice communi consilio inueniatur prouisio, & eiusdem approbatione Concilii roboretur: per cuius salutiferam executionem virtus Altissimi, eliminatis erroribus, roborata fide, reductis errantibus, redintegrata eiusdem fidei vnitatem, sedatis discordiis, pace firmata, extirpatis vitiis, virtutibusque plantatis, correctis excessibus, moribus reformatis, repressis oppressionibus, libertate solidis munimentis instructa, recuperatis deperditis, & eiusdem terræ sanctæ statu prospere reparato, huiusmodi scissuras vniat, ruinas

ANNO
 CHRISTI
 1274

impleat, occupata restituat, vastata restauret, restituta & restaurata conseruet, nobisque viam aperiat idem ipse qui nouit, & facultatem tribuat ipse qui potest, vt vitiorum errorumque zizaniis ad comburendum fasciculos alligatis, ad triticum in eius horreum congregandum, sic in præmissis iuxta intensum animi nostri desiderium sibi ministrare possimus vtiliter, quod idem verus eiusdem vniuersalis sponsus ecclesiæ ipsam dilectam suam, expeditam rugis, purgatam maculis, munitam virtutum monilibus, ac ornatam, vnā semper habeat, & formosam, ad sui nominis laudem & gloriam, ad animarum profectum, robur fidei, pacem & exaltationem populi Christiani. Quia vero profectio tanti propositi tempore indiget, vt deductum maturius ac felicius, auctore Domino, effectum debitum sortiatur, biennium numerandum ab initio instantis Maii ad id duximus deputandum: deputaturi præterea interim aliquos viros tanto ministerio competentes ad prædicandum in terræ præfatæ suffragium saluiferum verbum crucis: per quod corda principum, prælatorum, ceterorumque fidelium, inducantur ad subsidium eidem terræ, prout ipsius exposcit extrema necessitas, impendendum. Quocirca vniuersitati vestræ per apostolica scripta præcipiendo mandamus, quatenus omni negligentia relegata, cunctis, prout talis & tanti negotii qualitas exigit, dispositis & paratis, sic medio tempore vos accingatis ad iter, quod Kalendis Maii anni ab incarnatione Domini millesimi ducentissimi septuagesimi quarti, quas vobis & aliis pro termino assignamus, in loco, quem, licet ad præsens subiteamus ex causa, competenti tamen tempore vobis curabimus intimare, nostro vos conspectui præsentetis, ad subuentionem necessariam terræ prædictæ, solers & operosum interim studium impensuri, prosequendo fauorabiliter, & fideliter adiuuando illos quos ad huiusmodi prosequendum negotium duxerimus deputandos. Volumus autem, quod in vestra prouincia ex vobis fratres episcopi, vnus vel duo remaneant ad ea quæ officium episcopale requirunt inibi exercenda, & tam ille, vel illi, quos propterea contigerit remanere, quam alii quos ad idem venire Concilium præpeditio forsan canonica prohibebit, capitula insuper ec-

clesiarum omnium eiusdem prouincæ tam cathedralium, quam etiam aliarum, quibus per vos, fratres patriarcha & præfati episcopi, ex parte nostra volumus id mandari, cum in eodem Concilio tractanda sint aliqua quæ pertinebunt ad ipsos, ad idem Concilium viros idoneos pro se mittant: non obstantibus quibuscumque priuilegiis, seu indulgentiis, quibuscumque personis, ordini, vel dignitati, seu collegio, sub quacumque verborum forma vel expressione a prædicta sede concessis, per quæ possit effectus huiusmodi mandati nostri quomodolibet impediri, aut eidem in aliquo derogari: circa personarum, & euectionum numerum, moderamine, quod alias statuit Lateranense Concilium, taliter obseruato, vt nemini liceat illud excedere, sed omnibus prout libet arctare. Nullus pomposus aut inanis gloriæ quæsitör, sed quilibet sic veræ humilitatis cultor appareat, quod & ecclesiæ sibi commissæ nequaquam onerosus existat. Interim quoque per vos & alios prudentes viros Deum timentes, & habentes præ oculis omnia quæ correctionis & reformationis limam exposcunt, inquirentes subtiliter, & conscribentes fideliter, eadem ad ipsius Concilii notitiam deferatis. Et nos nihilo minus variis modis & viis solers studium & efficacem operam dare proponimus: vt omnia talia in examen eiusdem deducta Concilii correctionem, & directionem recipiant opportunam. Nullus igitur inobedienciæ notam, & canonicæ vltionis acrimoniam, vitare desiderans, fallacium excusationum velamento se muniat, vel ex impedimentis itinerum, quæ, Domino praua in directa & in vias planas sua omnipotentia conuertente, aspera cessauerunt, friuolæ allegationis munimenta confingat, vt a tam sancti prosecutione operis se subducat: sed occurrant singuli voluntarii ad id quod & diuinæ congruit voluntati, & salutem animarum, ac vtilitatem respicit singulorum.

Datum Laterani Kalendis Aprilis, pontificatus nostri anno primo.

ANNO CHRISTI 1274
BREVIS NOTA EORVM
QVÆ IN SECVNDO CONCILIO LVGDVNENSI
generali acta sunt.

In nomine Domini. Amen.

ANNO eiusdem millesimo ducentesimo septuagesimo quarto, mense Maii, die Luna septima eiusdem, tertia indictione, congregato generali Concilio per sanctissimum patrem dominum Gregorium decimum, sacrosanctæ Romanæ ecclesiæ summum & vniuersalem pontificem, Lugduni, in maiori ecclesia sancti Ioannis Lugdunensis, iniuncto prius per ipsum sanctissimum patrem, quinto die ante sessionem, scilicet secunda eiusdem mensis, omnibus prælatis & capellanis suis ieiunio triduo, & sedibus præparatis in naui ipsius ecclesiæ per circuitum; idem dominus papa circa horam Missæ descendens de camera sua in ipsam ecclesiam, præparato sibi faldistorio in choro, conducentibus eum duobus diaconis cardinalibus, vt moris est, dixit Tertiam & Sextam, quia erat dies ieiunii: quibus finitis subdiaconus venit cum fandalibus, & calceauit eum, capellanis dicentibus psalmos consuetos circa ipsum: & eo calceato, & lotis manibus, diaconus & subdiaconus more solito induerunt eum omnibus vestimentis pontificalibus albi coloris, quia inter pascha & ascensionem erat, & pallio, sicut si esset Missam celebraturus, & inde præcedente Cruce, ascendit pulpitem præparatum & ornatum, & sedit in faldistorio suo, ministrante sibi pro presbytero domino Simone tituli sancti Martini, & diacono domino Othabono cardinale, & assistentibus sibi in eodem pulpito ipso domino Othabono sancti Adriani, & dominis Iacobo, sanctæ Mariæ in Cosmedin, sancti Georgii ad Velum aureum, Huberto sancti Eustachii, Matthæo sanctæ Mariæ in Porticu, diaconis cardinalibus, etiam sedente iuxta eum domino Iacobo rege Aragonum, assistentibus etiam sibi quibusdam capellanis superpelliceis indutis; sedens idem summus pontifex in faldistorio suo fecit Crucem super prælatos & Concilium, qui sic sedebant ab opposito, & in eminentibus sedibus præparatis. In medio nauis eiusdem

ecclesiæ federunt domini Pantaleo Constantinopolitanus & Opizio Antiochiæ patriarcha. In sedibus aliis a latere dextro pontificis federunt domini Ioannes Portuensis, & sanctæ Rufinæ, Petrus Tusculanus vicedominus Prænestinus, frater Bonaventura Albanensis, frater Petrus Ostiensis & Velletrensis, Bertrandus Sabinensis, episcopi cardinales; a latere vero sinistro Auerus tituli sanctæ Praxedis, Guilielmus sancti Marci, Simeon tituli sanctæ Cæciliæ, presbyteri cardinales. Post hos vero a dextris & sinistris federunt primates, archiepiscopi & episcopi, abbates & priores, & alii ecclesiarum prælati in magna multitudine, non discrepantes de locis, cum per eundem summum pontificem fuerit ordinatum, quod sine præiudicio ecclesiarum suarum federent; stantibus autem inferius fratre Vilielmo de Hospitali, & fratre Roberto magistro Templi, & aliquibus fratribus earumdem religionum, & nuntiis solennibus Franciæ, Alemanix, Angliæ & Siciliæ regum, & aliorum multorum quoque principum, baronum, capitulorum, & ecclesiarum procurator. Capellani cantauerunt antiphonam Exaudi nos Domine: qua finita dominus papa surgens: dixit Oremus. Dominus Othabonus flexis genibus & dominus Iacobus dixerunt: Leuate: & summus pontifex dixit alta voce orationem, sicut habetur in ordinario, deinde per vnum capellanum cantata est litania minor, domino papæ & omnibus cardinalibus & prælatibus adstantibus genibus flexis & sine mitra. Qua finita, per eundem capellanum, & respondentibus sibi quamplurimis, dominus papa surgens dixit: Oremus. Dominus Iacobus flexis genibus & dominus Gottifredus responderunt: Leuate. & dominus papa dixit aliam orationem in tono secundum primam. Posthæc dominus Othabonus, facta reuerentia domino papæ, & benedictione petita, vt moris est, cantauit euangelium secundum Matthæum, scilicet, *Designauit dominus Iesus alios septuaginta duos*: quo finito dominus papa stans erectus alta voce incepit hymnum, scilicet, *Veni Creator Spiritus*: quo cantato per ipsum, & totum Concilium stans sine mitra cum magna deuotione, ipse sedit in faldistorio suo, & omnes prælati in locis suis federunt: & tunc ipse incepit sermocinari, proposito themate, scilicet: *Desi-*

Luc. 10.

Luc. 22.

ANNO
CHRISTI
1574.

*derio desiderari hoc pascha manducare vobiscum antequam pa-
tiar, & antequam moriar:* & prosecutus est sermonem
suum. Quo finito, & pausato aliquantulum, cœpit allo-
qui Concilium, narrando motum & votum animi sui, &
causas propter quas euocauerat Concilium, & super qui-
bus, scilicet super subsidio terræ sanctæ, & super vnione
Græcorum, & super reformatione morum. Qua allocu-
tione completa surrexit de sede, & indixit aliam sessio-
nem ad aliam diem, Lunæ scilicet: & sic dissoluta est pri-
ma sessio. Idem autem papa rediens ad locum vbi ipse
se induerat, exiit se pontificalibus vestimentis, & dixit
Nonam.

Eodem anno & mense, die vero venienti, decima octa-
ua eiusdem, facta est secunda sessio, in qua omnia facta
sunt sicut in prima, excepto quod non fuit indictum ie-
iunium, & pro presbytero seruiuit dominus Auerus, pro
diacono dominus Iacobus, & quod aliud euangelium
cantatum est, scilicet secundum Lucam: *Vos estis sal terræ,* LUC. 14.
& quod aliæ orationes dictæ sunt, sicut in ordinario habe-
tur, & quod dominus papa non fecit sermonem, sed allo-
cutionem tantum super illis quæ fuerant in prima sessio-
ne. Qua allocutione finita latæ sunt constitutiones pro
zelo fidei, & licentiati sunt omnes in ista sessione procu-
ratores capitulorum, ac abbates & priores non mitra-
ti, exceptis illis qui fuerunt nominatim ad Concilium eu-
ocati: licentiati sunt omnes alii inferiores prælati mitra-
ti, & indicta est tertia sessio ad diem Lunæ post octauam
pentecostes, quæ erat vigesima octaua Maii. Et sic disso-
luta est secunda sessio.

Inter primam & secundam sessionem dominus papa
cum cardinalibus aduocarunt segregatim archiepiscopos,
& quemlibet cum vno episcopo & abbate suæ prouinciæ,
& diuisos habuit eos in camera sua, episcopos etiam & ab-
bates, qui immediate subsunt Romanæ ecclesiæ, & petiit
& obtinuit ab eis omnes decimas reddituum, fructuum &
prouentuum ecclesiarum vsque ad sex annos continuos,
incipiendo a festo sancti Ioannis Baptistæ instantis anni
Domini millesimi ducentissimi septuagesimi quarti vsque
ad sex annos continuos futuros, sicut in constitutione ha-
betur.

Item pendente termino sequentis sessionis, frater Hieronymus & frater Bonagratia de ordine fratrum Minorum, qui missi fuerunt nuntii cum duobus fratribus per Romanam ecclesiam ad Græcos, miserunt quasdam literas domino papæ, de quibus ipse dominus papa multum gauisus est, & fecit vocari omnes prælatos in maiori ecclesia Lugdunensi: & ibi omnibus prælati existentibus in cappis suis, frater Bonaventura Albanensis episcopus fermocinatus est, proposito themate, quod legitur Baruch: *Exurge Ierusalem, sta in excelsis, & circumspice ad orientem, & inde collige filios tuos ab oriente usque ad occidentem:* post cuius sermonem lectæ sunt prædictæ literæ.

Baruch 5.

Eodem anno, mense vero Iunii, die eiusdem septima, in qua omnia facta sunt sicut in prima, excepto quod non fuit indictum ieiunium, & quod pro diacono seruiuit dominus Gaufridus ad Velum aureum, & quod cantatum est aliud euangelium, scilicet secundum Matthæum: *Accesserunt ad Jesum discipuli,* &c. & quod aliæ orationes dictæ sunt sicut in ordinario continetur, & quod non fuit ibi rex Aragonum, & quod frater Petrus Ostiensis episcopus fermocinatus est, incipiens thema, scilicet: *Leua in circuitu oculos tuos, & vide: omnes isti congregati sunt, venerunt tibi.* Et postea lectæ sunt constitutiones, scilicet, Vt circa electione, Auaritiæ cæcitas, Quam sit ecclesiis, Perpetuæ sanctionis, Nulli licere, Si quando contigerit, Quamvis constitutio, Properandum, Eos qui clericos, Exigit multorum, Constitutionem felicitatis recordationis Innocentii papæ, Præsente generali. Quibus lectis dominus papa allocutus est Concilium, & dedit licentiam omnibus prælati quod possent exire Lugdunum, & elongare se usque ad sex leucas. Diem alterius sessionis non præfixit, propter dubium aduentum Græcorum: & sic absoluta est tertia sessio. Tamen inter secundam & tertiam sessionem dominus papa vocauit prælatos, sicut inter primam & secundam, & fecit legi coram eis constitutiones prædictas: quæ lectæ sunt.

Matth. 8.

Isaia 60.

Eodem vero anno & mense, die vigesimaquarta, nuntii imperatoris Græcorum venerunt, quorum nomina sunt in litera missa papæ. Omnes prælati qui erant in Concilio cum familiaribus suis, camerarius cum tota familia papæ,

ANNO
CHRISTI
1174.

papæ, vicecancellarius, & omnes notarii, ac omnis familia cardinalium exiuerunt eis obuiam, & eos vsque ad palatium domini papæ honorifice conduxerunt, qui ab eodem domino papa stante in aula eiusdem palatii cum omnibus cardinalibus, & multis prælatis, ad pacis osculum honorifice sunt recepti, & eis repræsentauerunt literas imperatoris Græcorum bullatas bulla aurea, & alias literas prælatorum, & dixerunt in præsentia domini papæ, quod veniebant ad omnimodam obedientiam sanctæ Romanæ ecclesiæ, & ad recognitionem fidei, quam ipsa ecclesia tenet, & primatum ipsius, &c. Et post hoc venerunt ad hospitium sua.

Eodem anno, & mense, die vigesima octaua, in festo apostolorum Petri, & Pauli dominus papa celebravit Missam in maiori ecclesia sancti Ioannis Lugdunensis, existentibus ibidem omnibus cardinalibus, & prælatis, qui ad Concilium fuerant euocati: lecta est epistola in Latino, & Græco, & cantatum est euangelium per dominum Othabonum in Latino, & quemdam diaconum Græcorum in habitu in quo Græci solent cantare, in Græco, post eum. Quibus dictis, frater Bonauentura fecit sermonem suum vsque ad finem: postea vero cantatum est symbolum, scilicet, Credo in vnum Deum, in Latino incipientibus dominis cardinalibus, & episcopis, qui sicut cantores, seu primicerii tenuerunt chorum in cantu, & prosequentibus canonicis eiusdem ecclesiæ. Post hoc vero immediate prædictus patriarcha cum omnibus Græcis archiepiscopis de Calabria, & frater V. de Morbecca, de ordine fratrum Prædicatorum, & frater Ioannes de Constantinopoli de ordine fratrum Minorum, pœnitentiarii domini papæ, qui linguam Græcam nouerant, cantauerunt solenniter & alta voce prædictum symbolum: & quando ventum est ad articulum illum, Qui a Patre, Filioque procedit; solenniter, & deuote ter cantauerunt. Quo symbolo finito, idem patriarcha, archiepiscopi, & logotheta cum aliis cantauerunt laudes solennes in lingua Græca domino papæ, & post hæc Missa per ipsum dominum papam, stantibus Græcis prædictis, iuxta altare profecta est, & completa.

Eodem anno, mense vero Iulii, die tertia eiusdem, do-

Concil. Tom. 18.

Xxx

minus papa fecit vocari dominum episcopum Leodiensem ad se, & propositis quibusdam excessibus suis sibi, compulit eum cedere oneri, & honori. Sequenti vero die nuntii Tartarorum regis representauerunt se domino papæ in camera sua, existentibus ibi omnibus cardinalibus, & multis prælatis, qui ante eum conuenerant ad tractandum de negotiis Concilii: quibus etiam omnibus familia cardinalium, & prælatorum, de mandato domini papæ obuiam exiuerunt, & eodem die est quarta sessio nuntiata ad diem Veneris futuri, scilicet eiusdem mensis, omnibus prælatis per cursores domini papæ. & eodem die dominus papa fecit vocari dominum Fridericum abbatem sancti Pauli de Vrbe, & propositis quibusdam excessibus suis sibi, compulit cedere eum dictæ abbatiæ.

Eodem anno, & mense, die Veneris, sexta eiusdem, in octaua sanctorum apostolorum Petri, & Pauli, facta est quarta sessio, existentibus in loco, vbi dominus papa cum diacono cardinali sedebat, prædictis nuntiis imperatoris Græcorum a latere dextro post cardinales, in qua omnia facta sunt sicut in prima, excepto quod fuit cantatum per dominum Hubertum euangelium secundum Matthæum, scilicet: *Iussit Dominus discipulis suis ascendere nauiculas*, quod competebat diei, & frater Petrus Ostiensis prædicauit, qui domino papæ pro presbytero feruiebat, thema scilicet, *Illuminans tu*, &c. post cuius sermonem dominus papa allocutus est Concilium, narrans prædictas tres causas vocationis Concilii, & dicens qualiter contra opinionem quasi omnium Græci libere veniebant ad obedientiam Romanæ ecclesiæ, profitendo fidem, & recognoscendo primatum ipsius, nihilque temporale petendo: de quo multum dubitabatur. dixit etiam qualiter scripserat imperatori Græcorum, quod si non vellet spontanee venire ad obedientiam Romanæ ecclesiæ, & fidem eius, quod mitteret nuntios solennes ad tractandum super his, quæ petere volebat; & ipse Deo fauente omnibus prætermisissis, spontanee, & libere fidem Romanæ ecclesiæ, & primatum ipsius professus est, & recognouit in summa, quod prædictos nuntios ad profitendum, & recognoscendum miserat in sua præsentia, sicut in literis per prædictum dominum im-

Matth. 14.

Psal. 75.

ANNO
 CHRISTI
 1274.

peratorem sibi missis continebatur expresse : tunc mandavit legi ipsas literas, & alias literas multorum prelatorum: quod fecerat predictis nuntiis, & literas filii ipsius imperatoris, quæ tres erant bullatæ bulla aurea, & translata in literas Latinas. Quibus lectis, vnus de predictis nuntiis, scilicet logotheta, dicens se viua voce a dicto imperatore in mandatis habere, quod posset iurare in animam ipsius, si domino papæ placeret, & professus est publice fidem Romanæ ecclesiæ, quæ lecta fuerat in Concilio tenere dictum imperatorem, & imperium, & eam perpetuo seruaturos, & nullo tempore recessuros ab ea, vt in forma iuramenti plenius continetur. Et sic est finis ipsius sessionis.

Postea vero dominus papa alta voce incepit Te Deum laudamus; quod totum domino papa stante semper erecto, & sine mitra, cum magna deuotione, & multis lacrymis profecutum est, & completum. quo completo quidam capellanus dixit versiculum, Confirma hoc Deus quod operatus es in nobis: & responsum est ab astantibus, A templo sancto tuo, quod est in Ierusalem. Quo dicto, dominus papa dixit: Dominus vobiscum; Responsum est: Et cum spiritu tuo. Postea dixit: Oremus, sine Flectamus genua, & dixit orationem: Da ecclesiæ tuæ quæsumus omnipotens Deus, vt sancto Spiritu congregata, &c. sicut in ordinario habetur. qua finita, sedit in salsistorio suo, & allocutus est Concilium super tanto gaudio, incipiens: *Desiderio desideravi hoc pascha manducare vobiscum: Luc. 22.* & dictis paucis verbis, prefati patriarcha, & archiepiscopus Græcorum descenderunt in nauim ecclesiæ, & federunt in sedibus altis, in loco in quo sedebant presbyteri cardinales post eos. & tunc dominus papa reuenter incepit, Credo in vnum Deum, in Latino, quod per eum, qui sine mitra stabat, & totum Concilium profecutum est, & completum. Quo completo, patriarcha Græcorum incepit similiter, Credo in vnum Deum, in Græco: quod per eum, & archiepiscopum Nicosensem, & alios Græcos qui secum venerant, & alios archiepiscopos, & abbates Græcos de regno Sicilia, profecutum est, & completum: dicendo publice, & solenniter, *Qui a Patre, Filioque procedit; cantando eum bis.*

Quo completo, dominus papa allocutus est Concilium paucis verbis, & dixit inter alia, qualiter rex Tartarorum miserat nuntios suos cum literis ad eum, & Concilium, qui nuntii stabant ad oppositum domini papæ, ad pedes patriarcharum, & mandavit legi literas ipsius regis Tartarorum per quemdam capellanum: quibus lectis dominus papa iterum alloquitur Concilium paucis verbis, & indicit aliam sessionem ad diem Lunæ undecimam eiusdem, & aliam ad diem Martis sequentis, non tamen præcise, quia dixit, Si commode posset: in quo dixit se debere finire Concilium. Et sic dissoluta est quarta sessio.

Eodem anno, & mense, die sabbati, septima eiusdem dominus papa ostendit cardinalibus constitutionem, quam fecerat super electione Romani pontificis, per quam orta est dissensio inter eum, & cardinales in priuato, quæ postmodum venit in publico. Nam dominus papa vocauit prælatos sine cardinalibus, & vocauit cardinales per nationes, & cardinales in consistorio omni die conueniebant sine papa, & similiter allocuti sunt aliquos prælatos super constitutione præfata in consistorio, & rogauerunt, quod si dominus papa eorum assensus requireret super ipsa constitutione, quod non darent diffinitiuum consilium, vel consensum, donec rationes ipsorum audirent, & similiter multi ex cardinalibus per nationes vocarunt prælatos in domibus suis, petentes ab eis consilium, quid esset super hoc faciendum, & auxilium, si necesse esset, modo prædicto, & dominus papa similiter vocatis prælatis, vt supra dictum est, & exposita intentione sua prius iniunctis eis in virtute sanctæ obedientiæ sub excommunicationis pœna, quod nemini reuelarent illa quæ audirent, & viderent, & facerent tunc ibi cum eo: & fecit eos consentire, & assentire illi constitutioni, & mandavit, quod singuli sua sigilla apponerent constitutioni prædictæ, quod & fecerunt. Nam factæ sunt schedulæ per regna, & prouincias, quibus omnes prælati sua sigilla apposuerunt, propter quod dilata est sessio ad diem Lunæ decimam sextam eiusdem mensis.

Eodem anno, & mense, die dominico, decima quinta eiusdem, hora matutinali obiit claræ memoriæ frater Bonauentura Albanensis episcopus, qui fuit homo eminentis scientiæ, & eloquentiæ, vir quidem sanctitate præcipuus,

ANNO
 CHRISTI
 1274

vita, commiseratione, ac moribus excellentissimis decoratus, benignus, affabilis, pius, & misericors, virtutibus plenus, Deo, & hominibus dilectus, qui sepultus est ipso die dominico in loco fratrum Minorum Lugduni, cuius exequiis interfuit dominus papa cum omnibus praelatis, qui erant in Concilio, & tota curia, & frater Petrus Ostiensis episcopus celebrauit Missam, & predicauit proposito themate, scilicet, *Doleo super te, frater mi Ionatha*: multa lacrymae, & gemitus ibi fuerunt: hanc ei gratiam concesserat Dominus, quod quicumque eum videbant, ipsius amore incontinenti capiebantur ex corde.

1. Reg. 1.

Eodem anno, & mense, die decimasexta eiusdem, facta est quinta sessio, in qua antequam dominus papa intraret ecclesiam, frater Petrus Ostiensis episcopus, praesentibus omnibus praelatis, baptizauit vnum ex nuntiis Tartarorum cum duobus sociis: quibus dominus papa fecit fieri vestes de scarlato more Latinorum, & postmodum dominus papa intrauit ecclesiam, & facta sunt omnia, sicut in prima, excepto quod dominus Matthaeus sanctae Mariae in Porticu cantauit euangelium secundum Matthaeum, scilicet: *Videte, & vigilate, & orate: attendite vobis, & vniuerso* gregi: quo finito, lectae sunt constitutiones, scilicet: Vbi periculum, Si forte, Si canonici absolutionis, Sciant cuncti, Etsi pignorationes, Quicumque, Generali constitutioni, Altercationis antiquae, Decet domum Dei, Usurarum voraginum, Quamquam vsurarii, Hoc consultissimo, Statutum felicitis recordationis. Quibus lectis, dominus papa allocutus est Concilium, dicens quomodo ecclesia Dei inestimabile damnum perpeffa fuerat ex obitu fratris Bonauenturae Albanensis episcopi, & mandauit omnibus praelatis, & omnibus presbyteris per totum mundum, vt quilibet eorum vnam Missam deberet cantare pro anima ipsius, & aliam pro animabus omnium aliorum, qui mortui sunt adueniendo, stando, seu redeundo ad Concilia, siue ad Concilium. & quia propter baptismum Tartarorum, & lectionem constitutionum, hora tarda videbatur, continuauit aliam sessionem in crastinum, scilicet decimamoctauam eiusdem, & sic dissoluta est quinta sessio.

Mat. 20.

Eodem anno, & mense, die decimasextima eiusdem fa-

Haec est vltima sessio: in qua incontinenti dominus papa intravit ecclesiam, indutus omnibus pontificalibus vestimentis, ascendit in pulpitem, & nonnulli alii praelati: lectae sunt constitutiones, scilicet, Religionum diuersitatem, & Cum sacrosancta; quibus lectis dominus papa allocutus est Concilium, narrans praedictas tres causas vocationis Concilii, & quomodo negotium terrae sanctae, & Graecorum erat inceptum, & feliciter Domino fauente consummatum, & inter alia dixit, quod praelati faciebant rueretotum mundum, & quod mirabatur quod aliqui mala vitae, & conuersationis non corrigebantur, cum particulares mala vitae, & bona vitae, & conuersationis venissent ad ipsum instanter petentes cessionem: vnde monuit eos, quod ipsi se corrigerent, quia ipsis correctis non erat necesse condere aliquas constitutiones super reformatione eorum, alioquin dixit se dure acturum cum ipsis super reformatione morum: super ordinatione vero parochialium ecclesiarum, ne fraudentur rectorum suorum praesentia, & viri idonei ponantur in eis, & super aliis dixit se citodante Domino, apponere remedia opportuna: quod vsque in ipso Concilio fieri non potuit, propter multorum negotiorum occupationem. Omnibus finitis, dominus papa dixit, Oremus, Flectamus genua, Leuate, & orationem sicut in ordinario habetur. qua finita, data est licentia omnibus praelatis recedendi, & dominus papa dedit benedictionem, scilicet, Sit nomen Domini benedictum, &c. & dominus Othobonus dixit, Recedamus in pace: & sic dissolutum est Concilium, regnante Domino nostro Iesu Christo, qui cum Patre, & Spiritu sancto viuunt, & regnat in saecula saeculorum. Amen.

ANNO CHRISTI 1174
ΜΙΧΑΗΛ ΤΟΥ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΥ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ
Ρωμαίων Ἐπιτολή πρὸς Γρηγόριον Πάπαν Ὁμολογητὸν.

LITERÆ MICHAELIS PALÆOLOGI
IMPERATORIS GRÆCORVM
ad Gregorium Papam X.

Τῷ ἀγιωτάτῳ καὶ μακαριωτάτῳ, τῷ
πρωτότῳ καὶ ἀκρῷ δεξιερῷ τοῦ
δοποσολικοῦ θρόνου, τῷ οἰκουμει-
κῷ πάπῃ, καὶ κοινῷ πατρὶ πάν-
των ἡμῶν Χριστιανῶν, καὶ σεβα-
σμίῳ πατρὶ τῆς βασιλείας μου
κύριῳ Γρηγορίῳ Μιχαὴλ ἐν Χρι-
στῷ τῷ θεῷ πατρὶ βασιλῆος καὶ αὐ-
τοκράτορος Ρωμαίων, Κομνηνῶς,
Δούκαις, Ἀββῶτος, ὁ Παλαιολό-
γος, καὶ γνησίῳ υἱὸς τῆς μεγα-
λῆς ἀγιωσιμῆς σου τῆν ἀνῆκου-
σαν τιμὴν καὶ αἰδῶ μετὰ εὐλι-
κρυνοῦ καὶ καθεραῖς διαδόσεως, ἔ-
βιχῶν αἰτίσιν.

Sanctissimo & beatissimo pri-
mo & summo pontifici apo-
stolica sedis venerabili papæ,
& communi patri omnium
Christianorum, & venerabili
patri imperii nostri, D. Gre-
gorio Michael in Christo Deo
fidelis imperator & mode-
rator Romæorum, Ducas, An-
gelus, Comnenus, Palæologus
& spiritualis filius magnæ
sanctitatis vestræ, conuenien-
tem honorem & reuerentiam
cum sincera & pura affectio-
ne, & orationum postulatio-
nem.

ΕΠΕΙ ἀπεστάλησαν πρὸς τῆς σῆς
μεγαλειότητος πρὸς τῆν βασι-
λείαν μου δοποκρισάμενοι τῆς διαρέ-
σου τάξεως ἡμῶν Μινόρεον, ὁ, πῆ ἀ-
δελφός Ιερωνύμος ντὲ Ασκούλο, ὁ
ἀδελφός Ραίμουῦδος Μπερεγκέρος,
ὁ ἀδελφός Μπωναγρατία ντὲ σάνκτο
Ιωάννι ἐν Περσελίτζετω, καὶ ὁ ἀδελφός
Μπωναβέντούρας ντὲ Μουτζέλο, καὶ
δικεκρίσαντο ζεάμματα τῆς σῆς μεγα-
λῆς ἀγιωσιμῆς, ἐν ᾧ σὺ ἄλλοις ἔ-
πει τῆς ὁμολογίας τῆς πίστεως, λὺ
διδάσκῃ καὶ ὁμολογεῖ καὶ κηρύττει ἡ
ἀγία ἐκκλησία τῆς Ρώμης, διελαμ-
βάνετο καὶ ἐδῆ ἐν τοῦτοις μάλλον δόπο-
κροισιν ἡμᾶς θεόντως ποιήσασθαι, ἰδοὺ
ἔτο ποιεῖ ἡ βασιλεία μου. ἔχῃ ἡ ὁμο-

QVONIAM missi sunt a ma-
gnitudine vestra ad impe-
rium meum nuntii Deo placen-
tis ordinis fratrum Minorum,
frater Hieronymus de Asculo,
frater Raimundus Berengarius,
frater Bonagratia de sancto Ioan-
ne in Persiceto, & frater Bo-
nauentura de Mugello; & ob-
tulerunt literas magnæ sancti-
tatis vestræ imperio meo: In
quibus inter alia de confessio-
ne fidei, quam docet, & præ-
dicat, & confitetur sancta Ro-
mana ecclesia, continebatur;
& oportebat in his magis re-
sponzionem conuenientem nos
facere, ecce hoc facit impe-
rium meum. Habet autem pro-

fessio fidei in dictionibus taliter:
Credimus sanctam Trinitatem,
Patrem, & Filium, & Spiritum
sanctum, vnum Deum omni-
potentem, totamque in Trinitate
deitatem coessentialem & con-
substantialiam, coaeternam, & co-
omnipotentem, vnus voluntatis,
potestatis, & maiestatis, crea-
torem omnium creaturarum, a
quo omnia, in quo omnia, per
quem omnia quæ sunt in cælo &
in terra, visibilia, inuisibilia, cor-
poralia, & spiritualia. Credi-
mus singulam quamque in Tri-
nitate personam, vnum verum
Deum, plenum & perfectum.
Credimus ipsum Filium Dei Ver-
bum Dei æternaliter natum de
Patre, consubstantialiam, coom-
nipotentem & æqualem per om-
nia Patri in diuinitate, tempo-
raliter natum de Spiritu sancto,
& Maria semper virgine cum a-
nima rationali; duas habentem
natiuitates, vnam ex Patre na-
tiuitatem æternam, alteram ex
matre temporalem, Deum ve-
rum & hominem verum, pro-
prium in vtraque natura atque
perfectum, non adoptiuum nec
phantasticum, sed vnum & vni-
cum Filium Dei, in duabus & ex
duabus naturis, diuina scilicet
& humana in vnus personæ sin-
gularitate, impassibilem & im-
mortalem diuinitate, sed in hu-
manitate pro nobis & salute no-
stra passum vera carnis passio-
ne, mortuum, & sepultum, &
descendisse ad inferos, ac ter-
tia die resurrexisse a mortuis ve-
ra carnis resurrectionem; die qua-
dragesima post resurrectionem
cum carne, qua resurrexit, &
anima ascendisse in cælum, &
sedere ad dexteram Dei Patris,

λογία τῆς πίστεως, ἣν λέξωμεν οὕτως·
πιστεύομεν πλὴν ἀγίου Τριάδα, Ὁ πα-
τήρ, καὶ Ὁ υἱὸν, καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἁ-
γιον εἶνα θεὸν παντοδύναμον, ὅλιον π-
εὶ Τριᾷδι πλὴν θεότητι ὁμοφύτῃ καὶ
συνωσίδιον καὶ συμπαντοδύναμον, ἐνὸς
θελήματος, ἑξουσίας, καὶ μεγαλειότη-
τος, δημιουργὸν πάντων τῶν δημιουρ-
γημάτων, ἀφ' οὗ πάντα, εἰ ὡ πάντα.
δι' οὗ πάντα τὰ ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ ἐν τῇ
γῆ ὁρατὰ καὶ ἀόρατα, τὰ σωματικὰ
καὶ πνευματικὰ. πιστεύομεν ἕκαστον εἶνα τῆ
Τριᾷδι προσώπων, εἶνα ἀληθινόν, πλη-
ρῆ, καὶ τέλειον. πιστεύομεν αὐτὸν Ὁ υἱὸν
τῆς Θεοῦ, Ὁ λόγον τῆς Θεοῦ αἰδίου συ-
νηθέντα ἐκ τῆς πατρὸς ὁμοπαντοδύνα-
μον, καὶ ἴσον κατὰ πάντα τῷ πα-
τρί εἰ τῇ θεότητι, ἁρμονικῶς συνη-
θέντα ἐκ πνεύματος ἁγίου καὶ Μα-
ρίας τῆς ἀειπαρθένου μετὰ ἡμεῶν
λογικῆς, δύο ἔχοντα ἁρμονίας, μίαν
ἐκ πατρὸς αἰδίῃ, ἄλλην ἐκ μη-
τρὸς ἁρμονικῶς. θεὸν ἀληθινόν, καὶ
ἀειθερῶν ἀληθινόν, ἰδίῃ εἰ ἐκά-
στη φύσει καὶ τέλει· οὐχ ἡμίση, οὐ
φανταστικόν, ἀλλ' εἶνα καὶ μίῃ
υἱὸν Θεοῦ εἰ δυοῖ καὶ ἐκ δυοῦ, εἶνα
καὶ ἀδιεσπῆνη φύσει, ἐνὸς προσ-
ώπου ἐνότητι, ἀπαθῆ καὶ ἀδιαιρέτῃ
τῇ θεότητι, ἀλλ' εἰ τῇ ἀδιεσπῆτη-
τι ἰσῶς ἡμῶν καὶ τῆς ἡμετέρας σω-
τηρίας παθόντα ἀληθεῖ σαρκὸς πα-
θεῖ, θανόντα καὶ ταφέντα ἐ κατ-
ελθόντα εἰ κατωτάτω, καὶ τῇ πέ-
τη ἡμέρᾳ ἀναστάντα ἐκ τῶν νεκρῶν
ἀληθεῖ σαρκὸς ἀνάστασι· μὴ ἡμέ-
ρας περασθῆντα μετὰ πλὴν αἰά-
σεων σὺ τῇ σαρκί, ἣ δύσει καὶ
ψυχῇ ἀνέλθοντα εἰς τὸ οὐρανόν,
καθεζόμενον ἐκ δεξιῶν τῆς πατρὸς,
καὶ

ANNO
CHRISTI
1374.

καὶ πάλιν ἐραβόμενον κρινάμενον ζώντας
καὶ νεκρούς, καὶ δοποδύσαντα ἑκάστω
κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ, εἶπε ἀραθὰ ἔσον-
ται, εἶπε κακά. πσεύομενον ἢ καὶ τὸ πνεῦμα
τὸ ἅγιον πλήρη καὶ τέλειον θεόν, ἀληθῆ
θεόν, ἐκ πατρὸς ὑποστάντων ἐκπορεύομενον
ἴσον ἐὸν ὁμοούσιον καὶ συμπαντοδύνα-
μον καὶ σωμαδίον κατὰ πάντα τῷ πα-
τρὶ ἐὸν τῷ υἱῷ. πσεύομενον πάντως πλεῖ-
στον ἅγιον Τριάδα οὐ τρεῖς θεοὺς, ἀλλ' ἑ-
να θεόν παντοδύναμον αἰδίον, ἀόρα-
τον, ἀαλλοιώτων. πσεύομενον ἅγιον κα-
θολικὸν καὶ ἀποστολικὸν μίαν ἐκκλησίαν ἀ-
ληθινὴν ἐκκλησίαν, ἐν ἣ ἐν δίδοται
ἅγιον βάπτισμα, καὶ ἀληθῆς πσεύομενον
ἀφεσις ἀμάρτιων. πσεύομενον δὲ καὶ ἀ-
ληθῆ ἀνάστασιν τῆς σαρκὸς, καὶ
καὶ τὸ φέρον, καὶ ζωὴν αἰδίον. π-
σεύομενον δὲ τῆς νέας καὶ τῆς παλαιᾶς
διαθήκης τὸ νόμον καὶ τὴν προφη-
τείαν καὶ ἀποστόλων ἕνα θεοῦ ἕνα
θεόν καὶ κύριον παντοδύναμον. αὐ-
τὴ ἐστὶν ἡ ἀληθῆς πίστις καὶ καθολικὴ,
καὶ πάντως ἐπὶ τοῖς ῥηθείοις κεφα-
λαίοις κρατεῖ καὶ κηρύττει ἡ ἑσθὴ καὶ
ἅγια τῆς Ῥώμης ἐκκλησία. ἀλλὰ διὰ
πναις διαφόροις πλάνας παρὰ τῶν
μὲν ἑσθῆ ἀγνοίας, καὶ πναις δὲ ἐκ κα-
κίας εἰσαχθείσας, λέγει καὶ κηρύττει,
ἐστὶν μὲν τὸ βάπτισμα εἰς ἀμάρτιαν ὀλι-
δαίνοντας μὴ ἀναβαπτίζεσθαι, ἀλλὰ δι-
ἀληθῆ μετανοίας ἢ ἰδίαν διώσας
λαμβάνειν συμπάσαν ἀμάρτιαν. εἰάν
δὲ ἀληθῆς μετανοοῦντες ἐν ἀγα-
πῇ ἀποχρησῶσι κατὰ τὸ ἀλλοίους καρ-
πῆς μετανοίας καὶ ἢ πλημμελη-
θέντων τὸ ἱκανὸν ποιῆσαι ἢ ἢ ἀμάρ-
τηθέντων, τοῦτων τὰς ψυχὰς ποινῆς
πυρρατωρεῖς ἢ τοὶ καθαρτερίαι, καὶ τῶς
ὁ ἀδελφὸς Ἰωάννης ἡμῶν διεσαφῆσε,
Concil. Tom. 28.

inde venturum iudicare viuos
& mortuos, & redditurum v-
nicuique secundum opera sua,
siue bona fuerint, siue mala.
Credimus & Spiritum sanctum
plenum & perfectum verum-
que Deum ex Patre Filioque
procedentem, coequaltem, &
consubstantialtem, & coomni-
potentem, & coaeternum per
omnia Patri & Filio. Credimus
hanc sanctam Trinitatem, non
tres Deos, sed vnicum Deum,
omnipotentem, aeternum, & in-
uisibilem, & incommutabilem.
Credimus sanctam catholicam
& apostolicam vnam esse ve-
ram ecclesiam, in qua vnum
datur sanctum baptisma, & ve-
ra omnium remissio peccatorum.
Credimus etiam veram
resurrectionem huius carnis,
quam nunc gestamus, & vitam
aeternam. Credimus etiam noui
& veteris testamenti, legis,
ac prophetarum, & apostolorum
vnum esse auctorem Deum
ac Dominum omnipotentem.
Hæc est vera fides catholica,
& hanc supradictis articulis tenet
& prædicat sacrosancta Ro-
mana ecclesia. Sed propter di-
uersos errores, a quibusdam ex
ignorantia, & ab aliis ex ma-
litia introductos, dicit & præ-
dicat, eos, qui post bap-
tismum in peccata labuntur, non
rebaptizandos, sed per veram
pœnitentiam suorum consequi
veniam peccatorum. Quod si
vere pœnitentes in caritate de-
cesserint, antequam dignis pœ-
nitentiæ fructibus de commis-
sis satisfecerint & omiſſis eo-
rum animas pœnis purgato-
riis, seu catharteriis, sicut no-
bis frater Ioannes explanauit,
Yyy

post mortem purgari, & ad pœnas huiusmodi releuandas prodessē eis fidelium viuorum suffragia, Missarum scilicet sacrificia, orationes, & eleemosynas, & alia pietatis officia, quæ a fidelibus pro aliis fidelibus fieri consueuerunt secundum ecclesiæ instituta. Illorum autem animas, qui post sacrum baptismum susceptum, nullam omnino peccati maculam incurrerunt; illas etiam quæ post contractam peccati maculam, vel in suis manentibus corporibus, vel eisdem exuta, prout superius dictum est, sunt purgata, mox in cælum recipi. Illorum autem animas qui in mortali peccato, vel cum solo originali decedunt, mox in infernum descendere, pœnis tamen disparibus puniendas. Eadem sacrosancta ecclesia Romana firmiter credit, & firmiter asseuerat, quod nihilo minus in die iudicii, omnes homines ante tribunal Christi cum suis corporibus comparebunt, reddituri de propriis factis rationem. Tenet etiam & docet eadem sancta Romana ecclesia, septem esse ecclesiastica sacramenta, vnum scilicet baptismum, de quo dictum est supra; aliud est sacramentum confirmationis, quod per manuum impositionem episcopi conferunt, chrismando renatos; aliud est pœnitentia, aliud eucharistia, aliud sacramentum ordinis, aliud est matrimonium, aliud extrema vnctio, quæ secundum doctrinam beati Iacobi infirmantibus adhibetur. Sacramentum eucharistiæ ex azymo conficit eadem Romana ecclesia, tenens & docens,

Iacob. 5.

μὴ θανάτον καθαρῶν ζῶντων· πρὸς δὲ τὰς πονηὰς πάντας ἀνάκου Φίλιππος, ἀφελεί αὐτὸς τῶν ζῶντων πνεύων ἢ συκρόποις, λειτουργιῶν λέγων ἱεροτελεστίας, προσευχῶν καὶ ἐλεημοσιῶν, καὶ ἄλλα δὲ σθεβείας ἔργα πρὸς τὰς πνεύων ἢ ἄλλων πνεύων γίνεσθαι εἰδομένην καὶ τῆς ἐκκλησίας ἁποκατάστασιν. πούτων δὲ τὰς ψυχὰς τῶν μὴ τὸ ἱερόν βαπτισμα λαβέντων εἰς μηδένα ἀμάρτιας μῶμων ὀπιδραμόντων, καὶ κείνας τὰς μὴ τὸ εὐκωύσαι ἀμάρτιας μῶμων, ἀλλ' ἢ εἰς τοὺς οὐρανούς μέρουσαι σώμασιν, ἢ μὴ πύτων ἀπέκδυσιν, ὡς ἀνωτέρω εἶρη, καταλειδομένων, εἰς τὸ οὐρανὸν αὐτῶν παραδέχεσθαι, ἐκείνων δὲ τὰς ψυχὰς τῶν εἰς θανάτῳ ἀμάρτιας, ἢ μὴ μόνος τῆς πρὸς τὴν ἐκκλησίαν ἁποκατάστασιν ἁφρατικά εἰς τὴν ἀθὴν καὶ ἁγίαν, ποιναῖς ἀνίστις τιμωρηθησόμενης, ταῦτα ἢ ἀγία ἐκκλησία τῆς Ρώμης πιστεύει, ἐβρίως βεβαίως, καὶ ὅτι εἰ τῆς ἡμέρας τῆς κρίσεως πάντες ἀνθρώποι πρὸς τὸ θεῖον τὸς τῆς Χειρὸς μὴ τῶν ἰδίων σωμάτων φανήσονται ἁποδόντες πρὸς τὸ οὐρανὸν πρὸς ἑαυτῶν λόγον· κρατεῖ δὲ διδάσκει αὐτὴ ἢ τῆς Ρώμης ἐκκλησία, ἐπὶ αὐτῆς ἐκκλησιαστικῆς μυστηρίου, ἐν λέγων τὸ βαπτισμα, πρὸς οὐ εἶρηται ἄλλο ὅστις μυστήριον βεβαίως, ὁ δὲ τῶν ὀπίσθεν τῶν χερῶν οἱ ἑπίσκοποι φέρονται χεῖροντες τὴν ἀναγνώμην, ἄλλο ἐστὶν ἢ μετανοία· ἄλλο ὅστις ἢ ἀρχιεπιστοῦ ἄλλο μυστήριον τῆς ἱεροπνεύτης χροστίας· ἄλλο ὅστις τὸ τῆς γάμου ἄλλο τὸ ἱερὸν χεῖμα, ὁ καὶ πύτων διδασκαλίαν τῶν ἀγίων Ιακώβου πῶς ἀσθενέσιν ἁποδόνται, τὸ ἱερούργημα τῆς ἀρχιεπιστοῦ ἐξ ἀζύμου ἐκτελεῖ ἢ ποιῶν τῆς Ρώμης ἐκκλησία, κρατοῦσα καὶ διδάσκουσα,

ANNO DOMINI 1579

ANNO
CHRISTI
1174.

ὅτι ἐν αὐτῇ τῇ ἱερωτελειᾷ ὁ ἀρτος ἀ-
ληθῶς μετασώδεται εἰς σῶμα, καὶ ὁ
ὄνος εἰς αἷμα τῆς κελύου Ἰησοῦ Χρι-
στοῦ. καὶ τὸ γάμου δὲ κρατεῖ, ὅτι ἕτε-
ρὸς εἰς διήρ πολλὰς γυναῖκας ὁμοῦ, οὔτε
μία γυνὴ παραχωρεῖται ὁμοῦ ἔχῃν
πολλοὺς ἀνδρας. διαλυθέντος δὲ τῶ
γάμου ἀπὸ θανάτου θανάτου ἢ ὁμο-
ζύγων, δευτέρως καὶ τρίτως ἐντε-
θεν γάμοις δευτέρως ἢ λέγει, εἰ ἐμ-
ποδισμὸς κανονικὸς ἐξ αἰτίας τινος οὐ
παραστέταται. αὐτὴ ὡσαύτως ἡ ἱερατικὴ
ἀγία τῆς Ρώμης ἐκκλησία ἀκρον καὶ
τέλειον πρεσβύτερον καὶ δευτέρως ἢ πᾶ-
σαν τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν κατέ-
χει. καὶ ἐν αὐτῇ ἀπὸ αὐτῆς τῆς κελύου ἐν
τῷ μακαρίῳ Πέτρῳ τῷ ἁγίῳ ἀποστό-
λων ἀρχοντῇ, ἢ τῇ κορυφῇ, ἢ ὁ τῆς Ρώ-
μης δευτέρως ὅτι διάδοχος, μὴ πᾶσι
ἔξοισις παραδέχεται ἀληθῶς
καὶ ταπεινῶς ἀναγινώσκει. καὶ κα-
τὰ τὰς ἄλλας κρατεῖται τῆς πί-
στεως τῶν ἀλλήλων διακινεῖν, οὔτε
ἐάν τινος ἀπὸ τῆς πίστεως, ἀναφύων
συζητήσῃ, τῇ ταύτης χειρὶν κρίσις δι-
είλεται. εἰς ταύτην δυνάται καὶ βαρ-
νόμμος ἕκαστος ἐν ἀφ᾽ ἑαυτοῦ πῶς
τῶν αὐτῶν ἐκκλησίαν ἀντιποσιν ἐκα-
λεῖν, καὶ ἐν πάσι τῆς αἰτίας τῆς πρὸς
δικιμασίῃ ἐκκλησιαστικῶν ἀφορ-
σῆς, καὶ τῆς ταύτης δυνάται πρὸς ἀνα-
γινώσκῃ τῶν κρίσιν. καὶ ταύτην πᾶσι αἱ
ἐκκλησίαι ὑποκινεῖται, καὶ ἑαυτῶν οἱ δε-
χόμενοι ὑπακούειν τῷ αἰδῶ ταύτην ὀφεί-
λουσι. καὶ τῆς ταύτης δὲ οὔτως τὸ τῆς
ἔξοισις πληροῦμα συνίσταται, ὅτι τὰς
ἑτέρας ἐκκλησίας, καὶ τὰς πατριαρ-
χικὰς ἑκατέρωθεν ἐν διαφόροις πρεσβο-
μίοις αὐτῇ ἢ τῆς Ρώμης ἐκκλησία τετήμη-
κε τῆς ἰδίου πλὴν πρεσβείου, τὸ μὲν

Concil. Tom. 28.

quod in ipso sacramento panis
vere transubstantiatur in cor-
pus, & vinum in sanguinem
Domini nostri Iesu Christi. De
matrimonio vero tenet, quod
nec vnus vir plures vxores si-
mul, nec vna mulier permitti-
tur habere plures viros. Soluto
vero legitimo matrimonio per
mortem coniugum alterius, se-
cundas, & tertias deinde nu-
ptias successiue licitas esse dicit,
si impedimentum canonicum ali-
ud ex causa aliqua non ob-
stat. Ipsa quoque sancta Roma-
na clesia summum & plenum
primatum & principatum su-
per vniuersam ecclesiam catho-
licam obtinet; quem se ab ipso
Domino in beato Petro aposto-
lorum principe siue vertice, cu-
ius Romanus pontifex est suc-
cessor, cum potestatis plenu-
dine recepisse veraciter & hu-
militer recognoscit. Et sicut
præ ceteris tenetur fidei veri-
tatem defendere, sic & si quæ
de fide subortæ fuerint quæstio-
nes, suo debent iudicio defini-
ri. Ad quam potest grauatus
quilibet super negotiis ad ec-
clesiasticum forum pertinenti-
bus appellare; & in omnibus
causis ad examen ecclesiasticum
spectantibus ad ipsius potest iu-
diciū recurri, & eidem om-
nes ecclesiæ sunt subiectæ: Ipsa
autem sic potestatis plenitudo
confistit, quod ecclesias cete-
ras ad sollicitudinis partem ad-
mittit, quarum multas, & pa-
triarchales præcipue, diuersis
priuilegiis eadem Romana ec-
clesia honorauit, sua tamen
obseruata prærogatiua, tum

Yyy ij

in generalibus Conciliis, tum in aliquibus aliis semper salua. Supra scripta fidei veritate, (prout plene lecta est & fideliter exposita) veram, sanctam, catholicam & orthodoxam fidem cognoscimus, & acceptamus, & ore ac corde confitemur, quod vere tenet & fideliter docet, & prædicat sancta Romana ecclesia: inuiolabiliter obseruare eandem professionem, & in ea omni tempore perseuerare, nec vllò vnquam tempore ab ipsa discedere quoquo modo, aut deuiare, vel discordare promittimus. Primatum quoque eiusdem sanctæ Romanæ ecclesiæ, sicut in præmissa serie continetur, ad ipsius sanctæ ecclesiæ obedientiam spontaneam venientes, confitemur, & recognoscimus, acceptamus, & sponte suscipimus. Confitemur vero hæc & approbantes, & acceptantes, & promittentes obseruare, vt superius dictum est, rogamus magnitudinem vestram, vt ecclesia nostra dicat sanctum symbolum, prout dicebat hoc ante schisma vsque in hodiernum diem, & quod permaneamus in ritibus nostris, quibus vtebimur ante schisma, qui scilicet ritus non sunt contra supradictam fidem, nec contra diuina præcepta, nec contra vetus & nouum testamentum, nec contra doctrinam sanctorum generalium Conciliorum, & sanctorum receptorum per sancta Concilia quæ celebrata sunt a spirituali dominatione ecclesiæ Romanæ. Hoc igitur non graue est vestræ sanctitati, nec inusitatum, &

ὡς τῆς ἁγίαις συνόδου, τὸ δὲ ἐν πᾶσι
ἄλλοις αἰσιν ἐπιβεβαιωμένη. τὴν αἰσιν
γραφεῖσιν τῆς πίστεως ἀληθείαν, καὶ τῆς
πληρείας ἀνέγνωται καὶ τῆς οὐκ
ἠπίου, ἀληθῆ, ἀγίας, καὶ δοτικῆς ἐπι-
δοξον πίστιν ταύτην ἐστὶν γνώσκοντες, καὶ
δοξοδοξοῦμεν, ἐκ καρδίας ἐκ σπλά-
γχνου καὶ ὁμοθυμαδόν. ὅτι ταύτην ἀληθῆς κρα-
τεῖ καὶ τῆς διδασκαλίας ἐκ κηρύττου ἢ ἱερῶν
ἐκ ἀγίας τῆς Ῥώμης ἐκκλησίας. Ἐκ ἀδια-
φύκτου φυλάξαι τὴν ταύτην ὁμο-
λογίαν, καὶ εἰς αὐτὴν παντὶ καιρῷ διαμεί-
ναι, καὶ οὐδέ πνίποτε καιρῶ ἀπ' αὐτῆς
ἀναχωρήσαι πνί ἕσπου, ἢ παραδοῦναι
ἢ διακοῦναι ὑπονοῦμεν, πνί πνεύματι
τῆς ταύτης ἀγίας ἐκκλησίας τῆς
Ῥώμης, καὶ τῶν ταύτης ἐπι-
μῶν ὡς ἐλάττωται, ὡς τῆς ταύτης
ἐκκλησίας ὑπακούει αὐτῶν ἀποστόλων
ἐργασίαι, ὁμοθυμαδόν, καὶ ἀναχωρή-
σει, καὶ δοξοδοξοῦμεν, ἐκ καρδίας ὑπο-
δοξοῦμεν. ὁμοθυμαδόν τῶν ταύτων καὶ
ἐργασίαι, καὶ δοξοδοξοῦμεν, καὶ ὑπονο-
μοῦν παραφυλάξαι ὡς ἐλάττωται,
ἀξιοδοξοῦν σου τὴν μεγαλειότητα, ἵνα
ἢ ἡμετέρα ἐκκλησία λέγει τὸ ἀγιῶν
σύμβολον, ὡς ἐλάττωται ὡς τῆς ἁ-
γίας ἐκκλησίας ἐκ τῆς ἁγίας, καὶ ἵνα ἡ-
μετέρα ἐκκλησία λέγει τὸ ἀγιῶν
σύμβολον, ὡς ἐλάττωται ὡς τῆς ἁ-
γίας ἐκκλησίας ἐκ τῆς ἁγίας, ἀπὸ ἐ-
κείνου ἐκ τῆς ἐκκλησίας τῆς ἁγίας
πίστεως, οὐτε κτλ. τῆς ἁγίας ἐκκλησίας, οὐ-
τε κτλ. τῆς παλαιᾶς καὶ νέας διαθήκης,
οὐτε κτλ. τῆς διδασκαλίας τῆς ἁγίας ἐκ
κουμυρικών συνόδων, καὶ τῆς ἁγίας
πατέρων τῆς ἁγίας ἐκκλησίας τῆς
ἁγίας συνόδων τῆς ἁγίας ἐκκλησίας τῆς
πνευματικῆς διαποσίτης τῆς ἐκκλησίας
τῆς Ῥώμης. τῶν ταύτων οὐκ ἀλαφρῶς ἐστὶ τῆ
μεγάλῃ ἀγίωσιν σου ἐκ τῆς ἀσπίδος,

ANNO CHRISTI 1174

καὶ ἡμῖν νῦν δύσκολον διὰ τὸ τοῦ λαοῦ ἀπειρον πλῆθος. διενεμήθα περὶς τύποις καὶ πῶς παροδὸν ἡμετέροις ἀποκρισιατικοῖς, ἵνα τὰ δηλωθέντα διὰ τῆς προύσης ἡμετέρας γραφῆς ὁμολογήσωσι καὶ ἐπέξωσι δικαίως τῆς βασιλείας ἡμῶν, ἐνώπιον τῆς σῆς μεγάλης ἀνωτατης. τὸ οὐκ ἔχον γραμματῆς ἡμετέρας ἀναγνωρίσεως, ἀποδοχῆς, καὶ ὑποδοχῆς, καὶ ὁμολογίας οἰκιοχίεως τῆ ἡμετέρας τοῦ χαρῆ βασιλικῆ ὑπογραφῆ ἰσημειωσάμεθα, καὶ τὸ σφραγισμα τῆ ἡμετέρου κρατοῦς καταθέν ἀπωρήσασθαι.

nobis nunc difficile propter infinitam multitudinem populi. Commisimus autem super his presentibus nuntiis imperii nostri, ut dicta per presentes literas nostras constentur & affirmant vice imperii nostri coram magna sanctitate vestra. Praesens igitur scriptum de nostra recognitione, susceptione, acceptione, & professione, & confessione, propria manu nostra Dei gratia imperiali subscriptione signauimus, & sigillum nostrae potentiae inferius appendi fecimus.

Μιχαὴλ εἰ Χειρῶ τῶ θεῶ πρὸς βασιλεὺς καὶ αὐτοκράτωρ Ρωμαίων, Δούκας, Αἰθῶ, Κομνηνός, ὁ Παλαιολόγος.

Subscriptio imperatoris.

LITERAE PRÆLATORVM GRÆCIÆ.

SANCTISSIMO, reuerendissimo, & beatissimo papa, Santiquo Romanorum domino, Gregorio magno pontifici excellentissima apostolica sedis, & venerabilissimo domino & patri nostrae humanitatis: Nos qui ecclesiasticam complemus ordinationem, vestrae Romanae sanctissima ecclesiae salutem, spiritualis subiectionis affectionem ubique: metropolita Ephesus prae-honoratus exarchus totius Asiae, cum ea, quae circa me est, sancta Synodo, metropolitano Heracleae in Thracia, & praesul * honoratorum, cum ea, quae circa me est, sancta Synodo, metropolita Calchedonis superhonoratus, cum ea, quae circa me est, sancta Synodo, metropolita Tyanorum, cum ea quae circa me est, sancta Synodo, episcopus metropolitano Iconii, cum iis, qui circa me sunt, episcopis, metropolitano Naupaeti superhonoratus, cum ea, quae circa me est, sancta Synodo, metropolitano Heracleae Ponti superhonoratus, cum iis qui circa me sunt, episcopis, metropolitano Conconii, cum iis qui circa me sunt episcopis, metropolitano Carias, cum ea, quae circa me est, sancta Synodo, metropolitano Beroeas superhonoratus, cum ea, quae circa me est sancta Synodo, metropolitano Athenarum,

Yyy iij

* by. Holographum.

& locum Philippopolitæ supplens, cum iis, qui circa me sunt, episcopis, metropolitanus superhonoratus & exarchus insularum Cycladum, cum his, qui circa me sunt episcopis, metropolitanus Philippensium, cum iis, qui circa me sunt episcopis, metropolitanus *Sinnicæ, cum iis, qui circa me sunt episcopis, metropolitanus Serrorum cum ea, & ceteris, metropolitanus Amastridæ, metropolitanus *Alaniæ, metropolitanus Prusæ, metropolitanus Madytorum, metropolitanus Abydi, metropolitanus Christianopoleos, metropolitanus Selybriæ, metropolitanus Mesembriæ, metropolitanus Apri, metropolitanus Acinnii, metropolitanus Parii, metropolitanus Didymotichi, metropolitanus Anastasiopoleos, archiepiscopus Byziæ, archiepiscopus Cypsellorum, archiepiscopus Gatilleris, archiepiscopus Dercæ, archiepiscopus Præconnessi, archiepiscopus Lopodii, archiepiscopus Pergami, archiepiscopus Melanii, archiepiscopus Beriæ: Adhuc autem cum nobis pontificibus, & magna Synodo, & archidiaconus honoratissimus Seuerfibilis cum totali venerabili clero; cum iis autem, & qui clerum complent sanctissimæ ecclesiæ magnæ Dei, videlicet magnus œconomus, protecticus, logotheta, castrius, referendarius, qui super iudicia, qui super secreta, qui super sacrum & dona apostolica, qui primicerius patriarchalium notariorum, qui princeps ecclesiarum, qui super petitiones, qui rememoratorii, qui ostiarii, qui patriarchales notarii, qui protopapæ, cum toto presbyterio archidiaconatus ecclesiastici, & qui domestici, cum omnibus psalmistis & lectoribus. Non solum nunc, sed prius beatissimæ & sanctissimæ vestræ ecclesiæ magnam faciebamus diuisionem integritatis, & ecclesiarum Christi totaliter vnitatem dilacerabamus.

Quomodo, qui vnus pastoris sumus, non in vnum & inter vnum aggregamur ouile; nec vnum replemus mandatum Christi? sed ea quæ sunt discordiæ magis eligimus, & bono pacis amisso, inuenire non quærimus illud, quod ex bono zelo nobis declarabatur? Nullus autem erat qui coniungeret omnes in vnum, & sufflaret quasi ad vnum flamen singulorum concordiam: quam autem secundum Christi desiderium a Deo coronandus sanctus noster imperator totus ad se ipsum, intellectum attendens, vt oportebat,

ANNO
 CHRISTI
 1274.

nunc in hac parte Dei gratia prahonorabilibus aliquibus deputauit. Prius ipse in seipso laborabat, quo vtique modo non declinaret nec ad remissionem: donec scissuram ecclesie ad vnam interim compaginaret vnitatem: deinde non deficiebat communicando nobis, quod in voluntate habebat semper, & ostendendo qualiter habet suum propositum animæ. Vt autem ad ipsum venerabiles nuntii vestrae sanctitatis apostolicas literas & porrexerunt & presentauerunt, quam vestra beatitudo desiderantium accelerat coniunctionem, totus exurgit promptius, & pratermittit quod alienum esset, & quasi in secunda consideratione omnia negotia sua reputat, proponens ea quæ mandatorum vestrorum sunt, & suarum sollicitudinum & dispositionum. Conuocat igitur ad seipsum nostrum vniuersum pontificale collegium, & postmodum alios, quotquot maxime spiritualitati adherent, & circa studium ecclesiasticum exercitium habent vnum, & quantus eorum quidem nocturnus & diurnus eius labor in medio est. Qui instat, quasi totaliter peruigil; qui etiam & studiosè exercuit, & quasi semper in suscepto opere fuit, donec ad vnam & eandem multorum attraheret sententiam, longiore quidem & indigno sermone agitatam, si totum processum vestrae magnitudini presentarem. Quidam tamen nostrum statim conuenerunt, & quæ pacis fuerant amplexati sunt: quidam vero magis obstinatioribus apparuerunt, temporis antiquitatem reuoluentes in mentem, & opposcentes alii, quasi de necessitate hoc imponeretur eis. Sed a Deo coronati imperatoris diligentia vicit in finem, & habet omnes iam concordés ad vnicam hanc vnionem, per quam apostolicæ sedi antiquæ Romæ, ab antiquissimis attributos primatus attribuire assentimus. Hoc scilicet Dei gratia cooperata est, vt habeat ex nobis apostolica magnitudo nostræ sanctitatis sententiã agnoscere, qualiterque magnifico imperatori nostro simul comunicauerimus in sententia: & quæ quidem attenderit & vult libenter, & nos acceptamus: breuiter presentem epistolam annotamus, & ad conspicuam excellentiam vestrae magnitudinis transmittimus. Scitote quid nos volumus, quod pontificalis sedis tota plenitudo, cum toto venerabili clero, & omnibus officariis, sacerdotibus, diaconis, & lectoribus sanctissimæ ecclesie Dei conuenit in

vnum, vt attribuat prompte vestrae sanctitati & apostolicae
 sedi quod ad honorem pertinet, nec alium primum & sum-
 mum pontificem ecclesiarum omnium nominaturi. Sed an-
 tiquam internuntiorum confessionem agnouimus, quam
 & patres nostri semper attenderunt toto praeterito tempo-
 re usque ad tempus hoc. Vnde nostrum patriarcham &
 subsequenter omnes alios, quotquot conuenerunt, vt in
 vnum haerant, & sedis ponerent concordiam, obsecraui-
 mus. Ipse vero cum magna instantia tenet quod agnosci
 debet primus; & postea, vt indicat, non decidet ab ista vo-
 luntate: nec adhuc a prima sententia, quam tenet, cum ali-
 qua intentione mutatus est. Vnde & pluries nos praelati cor-
 reximus ipsum, ipse nequidquam ad praesens acquieuit. Nos
 autem & nobiscum potentissimus imperator iniunximus
 illi a patriarchali sede recedenti, omnia in vna forma solici-
 tudinis manere, quae sunt Constantinopoli monasteriorum,
 donec nuntii ad vestram sanctitatem accedant, & audiant
 sermonem vestrum, & si magnitudo vestra ita recipiat, de-
 leget certos delegatos cum nostris reuersis legatis. Et nos
 hunc finem obtinentes, communiter & interim conuenien-
 tes, attrahemus patriarcham nostrum, vt si recedere ipsum
 ab intentione contingat, nobisque inclinauerit, & nos red-
 det beneuolos esse, quod praeteritis temporibus throno a-
 postolicae sedis insuper excellens honor attributus est: sic
 habebimus ipsum pontificem etiam spiritualiter, sicut prius
 praesidentem. Si vero immutabiliter se habeat in sententia,
 tunc dependebit omnis necessitas & ipsum deiicere, &
 patriarchali principatu priuare. Nos autem constituemus
 & promouebimus alium, qui utique consentiat nobiscum-
 que eiusdem voluntatis esse, & reddere conuenientem
 primatum summitati sanctitatis vestrae. Hoc igitur propo-
 nimus, a Deo honorate domine, nos, quos patriarchalis
 Constantinopolitanae sedis sublimes pontifices cum omni-
 bus qui circa nos venerabilibus clericis per hoc scriptum
 nostrum vobis coniungi habemus; qualiter si solum vestra
 magnitudo, ea quae legationis sunt admittat, non est quod
 tempus teratur: & nos inclinamus prompte, & magna ve-
 strae altitudini submittimus, & valde gratanter ea quae sunt
 spiritualis subiectionis totius asserimus, & nihil eorum de-
 negamus quae ante schisma praestabant patres nostri his, qui
 aposto-

ANNO
CHRISTI
1274.

apostolicam regebant sedem, sed statim & nos attribui-
mus. Alia quidem signabunt nuntii, & gloriosæ vestræ
sanctitati notificabunt. Finaliter sicut in spiritualibus po-
tentissimus noster imperator, & nos pontificum colle-
gium episcopis commisimus: sicut ceteri spiritualiter ab
imperiali magnificentia mandatum acceperunt, de qui-
bus quicumque ad sæcularis principatus pertinent guber-
nationem vestræ sanctitati referabunt a Deo coronato
nostro imperatore. Confidimus autem quod pacis auctor
Deus vnitatem paterna victus clementia adaperiet, nos-
que & magistratus gratanter suscipiet inclinatos: & ve-
stram familiaritatem inuocantes & paternitatem.

Sacramentum Græcorum.

Ego nuntius habens ab eisdem sufficientem ad infra
scripta mandata subscriptam fidei veritatem, prout ple-
ne lecta est, & fideliter exposita a me, Dei & Domini no-
stri nomine veram sanctam catholicam fidem esse cog-
nosco, eam accepto, & corde & ore confiteor; ipsam-
que prout tenet, & fideliter docet, & prædicat sancta
Romana ecclesia, inuiolabiliter seruaturum, & in ea om-
ni tempore perseueraturum, nec ab ea vlllo vnquam tem-
pore recessurum, vel quoquo modo deuiaturum, nec dif-
crepaturum promitto. Primatum quoque ipsius sacro-
sanctæ Romanæ ecclesiæ, prout in præmissa serie conti-
netur, ad ipsius ecclesiæ obedientiam spontaneus veniens
fateor, recognosco, accepto, & sponte suscipio. Et ipse
omnia præmissa tam circa fidei veritatem, quam circa
eiusdem ecclesiæ Romanæ primatum, & episcoporum
recognitionem, acceptionem, susceptionem, obser-
uantiam ac perseuerantiam seruaturum, præstato corpo-
raliter iuramento, promitto & confirmo. Sic Deus ipsum
adiuuet, & hæc sancta euangelia. Scrinarius, sacrista, char-
tophylax, & magnus sceuophylax sanctissimi eius qui in
Constantinopoli est patriarchatus, Ioannes lector.

EPISTOLÆ
GREGORII PAPÆ X.

Carissimo in Christo filio Michaeli Palæologo imperatori Græcorum illustri salutem & apostolicam benedictionem.

EXULTAT mater ecclesia renascentis prolis fecunditate iucunda. Exultat & iubilat, gaudenter attendens se drachmam deperditam inuenisse; immensæ lætitiæ rore perfunditur, dum ruinas, quas in ea schisma multiplicarat antiquum, impleri per tuum aliorumque reditum ad ipsius ecclesiæ vnitatem sine stragis cuiusque periculo, solo pacis auctore præuio, intuetur. Exultamus & nos pastores, prout Domino placuit, vices gerentes in ea. Exultamus procul dubio in illo vero pastore, qui animam suam pro suis ouibus ponere non expauit. Ipsi vitulum labiorum exoluimus, de cuius non est dubium munere processisse, vt ouis quæ perierat sit inuenta, & reuixerit filius quem mors animæ, mors vtique grauior, occuparat. Occurrentes itaque tibi de regione dissimilitudinis redeunti, collo tuo brachiis paternæ affectionis accumbimus, & te solidæ caritatis osculo pressius osculamur. O vtinam tibi, fili, pateret ad plenum, cum quanto in his occurrit tripudio eadem ecclesia nuper in Lugdunensi Concilio congregata. O si voces psallentium inibi, Deumque flexis genibus & nudatis capitibus laudantium, præcipue prælatorum in tuis sonuissent auribus, & reuelata facie ipsorum oculos deducentes quasi aquarum exitus inspexisses, profecto prudenter aduerteres quod erant eorū lacrymæ tam excussi doloris indices, quam adeptæ lætitiæ proditrices. Nec minus intelligeres quam grati tui aduenerint nuntii, quam fuerint gratanter accepti, cum quanto etiam iubilo tua professio acceptata. Exulta igitur & tu, fili, exulta & lætare in eo qui est splendor lucis æternæ, diuinæ quædam emanatio claritatis: qui tuum sic animum suo lumine illustrauit, vt lumen veritatis intelligens, non solum redires ad illam, sed ad redeundum aliis dux & præuius effici mereris. Exulta & gaude talem ac tantum iam datum laboribus tuis effectum, vt & de tuo ad sinum vnitatis ecclesiasticæ reditu indubitatum expectare valeas premium, &

ANNO
CHRISTE
1274.

de aliis per te redeuntibus tibi plenioris debeat retributionis augmentum. Persta ergo, & quod cœpisti sollicitè cum omni diligentia & sollicitudine prosequaris, efficacè pro posse daturus operam, vt nec in aliquibus eiusdem schismatis reliquiæ qualescumque supersint. Dei quidem perfecta sunt opera, & tu creatura illius Creatorem tuum in tam placiti consummatione operis pro viribus imitare, vt spei conceptæ de præmio res succedat, & præmissum debitum exhibitio regalis exoluat. Super his autem & aliis habitis circa præmissa processibus præfati tuæ celsitudinis nuntii, quorum tibi notior est virtus & probitas, ad te plenius reuertuntur instructi: quibus te non dubitamus fidem indubiam adhibere.

Datum Lugduni v. Kalendas Augusti, anno tertio.

*Andronico primogenito carissimi in Christo filii nostri Michaelis
Palæologi imperatoris Græcorum illustris salutem
& apostolicam benedictionem.*

HABES, fili, vnde Domino Deo tuo in vocem exultationis & confessionis erumpas. Exultes in eo, & fartearis humiliter tibi de immenso ipsius dono concessum, veræ fidei agnoscere veritatem, illam amplecti piis affectibus, & deuotis nobis missis affatibus confiteri. Hæc si corde contrito & humiliato spiritu recognoscens a cœptorum prosecutione sollicita non desistas, plura tibi salutaribus inhærenti studiis procul dubio ipse bonorum omnium dator adiiciet, perfectæ tandem retributionis præmium largiturus. Ideoque magnitudinem tuam monemus & hortamur in Domino Iesu Christo, quatenus in præmissis sic discrete scripsisti, tui genitoris inclyti laudabili proposito, nobis per eius & tuas expresso literas, constanter adhærens, totis viribus fatagas vt antiquati schismatis aboleantur omnino reliquiæ, sitque Latinorum & Græcorum vnitas perpetuis temporibus inconcussa.

Datum Lugduni quinto Kalendas Augusti, anno tertio.

Venerabilibus fratribus Ephesin. in Thracia Heraclia, Sarden. Ly-
dia, Nicomedia, Nicaea, Calched. Naupacti, Philadelphia, ^{anno}
Thessalonien. Tyanorum, Heraclia Ponti, Iconii, Cavia, Cor- ^{Christi}
fien. Athenien. Rhodien. Philippen. Smyrnen. Serrarum, A- ¹²⁷⁴
mastrida, * Alania, Prusa, Maditorum, Abydi, Christianopo- ^{forte}
leos, Silibria, Mesembria, Apri, * Achiraus, Pigarum, & ^{Lyoe,}
Parii, Dydimothichi, Anastasiopoleos, Bizya, Cypsellorum, ^{forte}
* Garellae, Derci, Praeconesi, * Lopadia, Pergami, Melenai, ^{forte}
& Beria, metropolitibus & dilectis filiis archidiacono & uni- ^{forte}
uerso clero, aconomo, sacellario, protecdico, logotheta, castrisio, ^{forte}
referendario, didascalo, primicerio, ipominisco, ostiariis, & no- ^{forte}
tariis omnibus, nec non decano, archidiacono, diaconis, canto- ^{Lyoe,}
ribus, & lectoribus uniuersis, salutem & apostolicam benedi-
ctionem.

CARISSIMI in Christo filii nostri Palæologi Græco-
rum imperatoris illustris, & vestros nuntios & lite-
ras, tanto nimirum recepimus gratius, quanto procul du-
bio gratiora, & nostris acceptiora desideriiis retulerunt.
Hoc est enim quod feruor zeli patrum sedis apostolicæ a
longis retro temporibus exquirebat, hoc est ad quod pro-
fundis anhelabat suspiriis, & totis conatibus suspirabat: ad
hoc noster inardescerat animus: ad hoc semper amplius
accendebatur affectus, vt videlicet antiquo subducto
schismate vna esset columba Domini, formosa eius, perfe-
cta ipsius; vna quidem ecclesia Latinorum pariter & Græ-
corum, vnita in eiusdem veræ fidei & capitis vnitate. His
& vestra, vt scripsistis, vota ex intimis concurrebant. Ad-
stitit itaque his diebus, multiplicatis intercessoribus, vir-
tus Christi: qui vere testatur nos nihil posse facere absque
ipso. Adstitit benignus sapientiæ Spiritus, & prædicti prin-
cipis ac vestros animos misericorditer inspirauit, taleque
ac tantum dedit ipsius ac vestro ministerio desideratis ini-
tium, vt ipso ac vobis persistentibus, vt speramus, in idem-
tate propositi, consummationis celeris & perfectæ pro-
speritas indubie subsecutura speretur. Illi ergo laus, illi glo-
ria, illi actio gratiarum, qui vere lapis angularis parietem
vtrumque connexuit, & vtraque vnum fecit. Qui largitor
bonorum omnium tantam nobis & vobis largitus est gra-
tiam, vt nos in hæc tempora reseruarit, vt diem hunc nobis

ANNO
 CHR. 1573
 1574.

videre concesserit; quem videntes sumus in immensum non indigne gauisi, ex immensitate gratiæ mensuram latitiæ metientes. Vos igitur fratres & filios monemus, rogamus, & hortamur in Domino Iesu Christo, in remissionem vobis peccaminum iniungentes, quatenus ad perfectionem solidam inceptorum totis viribus satagentes, eiusdem schismatis abolere studeatis omnino reliquias, abiicientes oves morbidas, ne gregem valeant contaminare dominicum, aut fidei a vobis nouiter agnitæ in vestris cordibus inficere puritatem. In his autem exequendis utilius, & efficacius adimplendis, eidem principi constanter & fideliter adhærete, ipsum fulcite consiliis, & auxiliis adiuuate. Decet enim vos prælatos præcipue, qui constituti estis in specula veritatis lumen aliis offensuri, oberrantes de tenebris errorum educere, deuios in viam rectitudinis reuocare, vt vobis adimplentibus officii debitum, æterni plenitudine præmii vestrorum laborum exitus compleatur. Datum vt supra in proxima.

Abagha regi Tartarorum illustri gratiam in præsentia, quæ perducatur ad gloriam in futuro.

EXCELLENTIÆ tuæ literas & nuntios latores ipsarum, quorum alterum postmodum fors, vt dicitur, humana subduxit, ad nostram præsentiam venientes, vna cum sacro Concilio aduentus eorum tempore, in nostra præsentia congregato, in quo sic, vt per superstitis relationem intelligere poteris, principum & prælatorum multitudo copiosa & veneranda conuenit, cum animi latitia & vultus serenitate recepimus: & literis in communi perlectis, ac nuntiis ipsis benigne in omnibus quæ proponere voluerunt auditis, corde contrito & humiliato spiritu exorauimus, & exoramus Altissimum, vt ipse, qui est lux vera, omnem hominem venientem in hunc mundum illuminans, tibi & tuis sua pietate concedat sic semper in lumine vultus sui lumen veritatis agnoscere, quod in suis benelacitis ambulantes, ad exaltationem fidei Christianæ, vestramque salutem, indefesso proposito intendatis. Ceterum super iis quæ per nuntios & literas prædictas tua magnificentia intimauit, ante Christiani exercitus ad transmarinas partes aduentum disposuimus ad tuam præsen-

tiam legatos nostros, prout opportunitas permiserit, destinare, qui & magnitudini tuæ ad illa plene respondeant, & te nihilo minus ad alia, quæ, si aures illis exauditionis præstiteris, tuam tuorumque salutem & vtilitatem communem respicient, solerter inducant.

Datum Lugduni tertio Idus Martii, anno tertio.

CONSTITVTIONES
A GREGORIO PAPA DECIMO
IN CONCILIO LVGDVNENSI
GENERALI SANCITÆ.

*Gregorius episcopus seruus seruorum Dei vniuersis Christi fidelibus
præsentes literas inspecturis salutem, &c.*

Infrascriptas constitutiones nuper in generali Concilio Lugdunensi & post super certis articulis duximus promulgandas, quibus vniuersos vti volumus, & mandamus in iudiciis, & in scholis ipsasque sub suis titulis inferi, prout exprimitur super eis.

I.

De summa Trinitate, & fide catholica.

GREGORIVS decimus in generali Concilio Lugdunensi fidei ac deuota professione fatemur, quod Spiritus sanctus æternaliter ex Patre, & Filio, non tamquam ex duobus principiis, sed tamquam ex vno principio, non duabus spirationibus, sed vnica spiratione procedit. Hoc professus est hæcenus, prædicauit, & docuit, hoc firmiter tenet, prædicat, profitetur, & docet, sacrosancta Romana ecclesia, mater omnium fidelium, & magistra, hoc habet orthodoxorum patrum atque doctorum Latinorum pariter & Græcorum incommutabilis & vera sententia. Sed quia nonnulli propter irrefragabilis præmissæ ignorantiam ve-

ritatis in errores varios sunt prolapsi, nos huiusmodi erroribus viam præcludere cupientes, sacro approbante Concilio, damnamus & reprobamus omnes qui negare præsumpserint æternaliter Spiritum sanctum ex Patre, & Filio procedere; siue etiam temerario ausu asserere quod Spiritus sanctus ex Patre, & Filio, tamquam ex duobus principiis, & non tamquam ex vno, procedat.

II.

De electione, & electi potestate.

Gregorius decimus in generali Concilio Lugdunensi. Vbi periculum maius intenditur, ibi procul dubio est plenius consulendum. Quam grauibus autem sit onusta dispendiis, quot & quantis sit plena periculis ecclesiæ Romanæ prolixa vacatio, exacti temporis consideratio edocet, & considerata prudenter illius discrimina manifestant. Hinc nos euocat ratio, vt dum reformandis etiam minoribus nostra solerter vacat intentio, ea quæ periculosiora sunt nequaquam absque remedio reformationis accommode relinquamus: ideoque omnia, quæ pro vitanda discordia, in electione Romani pontificis a nostris sunt prædecessoribus, & præcipue a felicitis recordationis Alexandro papa tertio, salubriter instituta, omnino immota in sua firmitate manere censentes, (nihil enim illis detrudere intendimus, sed quod experientia deesse probauit præsentis constitutione supplere) hoc sacro Concilio approbante statuimus, vt In Concilio Lateranensi cap. 1. si eundem pontificem in ciuitate, in qua cum sua curia residebat, diem claudere contingat ex-

tremum, cardinales, qui fuerint in ciuitate ipsa
præsentes, absentes expectare decem diebus tan-
tummodo teneantur. Quibus elapsis, siue absentes
venerint, siue non, extunc omnes conueniant in
palatio, in quo idem pontifex habitabat, contenti
singuli singulis tantummodo seruientibus clericis,
vel laicis, prout duxerint eligendum. Illis tamen
quibus patens necessitas id suggerit indulgeri, duos
habere permittimus, eiusdem electionis arbitrio
reseruato. In eodem autem palatio vnum concla-
ue nullo intermedio pariete, seu alio velamine om-
nes habitent in communi. Quod (seruato libero
ad secretam cameram aditu) ita claudatur vndi-
que, vt nullus illuc intrare valeat vel exire; nulli
ad eosdem cardinales aditus pateat, vel facultas se-
crete loquendi cum eis, nec ipsi aliquos ad se ve-
nientes admittant, nisi eos, qui de voluntate om-
nium cardinalium inibi præsentium pro iis tantum,
quæ ad electionis instantis negotium pertinent, vo-
carentur. Nulli etiam fas sit ipsis cardinalibus, vel
eorum alicui nuntium mittere vel scripturam. Qui
vero contrafecerit, scripturam mittendo, vel nun-
tium, aut cum aliquo ipsorum secreto loquendo,
ipso facto sententiam excommunicationis incur-
rat. In conclauis tamen prædictæ aliqua fenestra
competens dimittatur; per quam eisdem cardi-
nalibus ad victum necessaria commode ministran-
tur: sed per eam nulli ad ipsos patere possit ingres-
sus. Verum si, quod absit, infra tres dies, postquam,
vt prædicatur, conclaue prædictæ iidem cardina-
les intrauerint, & non fuerit ipsi ecclesiæ de pasto-
re

ANNO
CHRISTI
1174.ANNO
CHRISTI
1174.

Sani pe

ANNO
 CHRISTI
 1574.

re prouifum , per fpatium quinque dierum im-
 mediate fequentium, fingulis diebus, tam in prandio ,
 quam in ccena, vno foleo ferculo fint contenti. Qui-
 bus prouifione non facta decurfis, extunc tantum-
 modo panis, vinum & aqua miniftrentur eisdem ,
 donec eadem prouifio fubfequatur . Prouifionis
 quoque huiufmodi pendente negotio , dicti car-
 dinales nihil de camera papæ recipiant , nec de
 aliis eidem ecclefia tempore vacationis obuuien-
 tibus vndecumque: fed ea omnia, ipfa vacatione
 durante, fub eius, cuius fidei & diligentia came-
 ra eadem eft commiffa, custodia maneat, per eum
 difpofitioni futuri pontificis referuanda. Qui au-
 tem aliquid receperint, teneantur extunc a perce-
 ptione quorumlibet redituum ad ipfos fpectan-
 tium abftinere , donec de receptis taliter plena-
 riam fatisfactionem impendant. Iidem quoque
 cardinales accelerandæ prouifioni fic vacent at-
 tentius, quod fe nequaquam de alio negotio intro-
 mittant, nifi forfan neceffitas adeo vrgens incide-
 ret , quod eos oporteret de terra ipfius ecclefia de-
 fendenda, vel eius parte aliqua prouidere. Vel nifi
 aliquod tam grande, tam euident periculum im-
 mineret , quod omnibus & fingulis cardinalibus
 præfentibus concorditer videretur illi celeriter oc-
 currendum. Sane fi aliquis de prædictis cardinali-
 bus conclauæ prædictæ (vt fupra exprimitur) non
 intrauerit, aut intrans abfque manifefta caufa in-
 firmitatis exierit, ipfo minime requifito , nec in
 eiuſdem electionis negotio vltterius admittendo,
 per alios ad eligendum * fubftituendum pontifi-

cem, libere procedatur. Si vero infirmitate superueniente idem conclaue aliquem ex eis exire contingat, ipsa etiam infirmitate durante poterit eius suffragio non requisito ad electionem procedi. Sed si ad alios post sanitatem sibi redditam, seu antea redire voluerit, vel etiam si alii absentes, quos per decem dies diximus expectandos, superuenerint re integra, videlicet antequam eidem ecclesie sit de pastore prouisum, in eodem negotio in illo statu, in quo ipsum inuenerint, admittantur, præmissa tam de clausura, quam de seruiantibus cibo ac potu, & reliquis cum aliis seruaturi. Porro si quando Romanum pontificem extra ciuitatem prædictam, in qua erat cum sua curia residens, contigerit ab hac luce migrare, teneantur cardinales in ciuitate, in cuius territorio seu districtu idem pontifex obiit, conuenire; nisi sit forsitan interdicta, vel contra ecclesiam Romanam in aperta rebellionem persistat. Quo casu in alia viciniore conueniant, quæ similiter nec interdicto subiaceat, nec sit (vt prædicatur) aperte rebellis. In hac etiam ciuitate, tam quoad expectationem absentium, quam quoad habitationem communem clausuram, & cetera omnia in domo episcopali, vel alia qualibet eisdem cardinalibus deputanda, eadem obseruentur, quæ superius, obeunte dicto pontifice in ea in qua cum sua residebat curia, sunt expressa.

Præterea (quia parum est iura condere, nisi sit qui eadem tueatur) adiiciendo sancimus, vt dominus, alique rectores, & officiales ciuitatis illius, in qua Romani pontificis celebranda fuerit

ANNO
CHRISTI
1274.

electio, auctoritate nostra, & eiusdem approbatione Concilii, potestate sibi tradita, præmissa omnia & singula plene ac inuiolabiliter sine fraude ac dolo aliquo faciant obseruari: nec cardinales ultra quam præmittitur arctare præsumant. Super his autem taliter obseruandis, statim audito summi pontificis obitu, coram clero & populo ciuitatis ipsius ad hoc specialiter conuocandis præstent corporaliter iuramentum. Quod si forte in præmissis, vel circa ea fraudem commiserint, aut ipsa diligenter non obseruauerint, cuiuscumque sint præminentia, conditionis, aut status, omni cessante priuilegio, eo ipso excommunicationis sint vinculo innodati, & perpetuo sint infames, nec unquam eis portæ dignitatis pateant, nec ad aliquod publicum officium admittantur. Ipsos insuper feudis, & bonis, ceterisque, quæ ab eadem Romana vel quibuslibet aliis ecclesiis obtinent, ipso facto decreuimus esse priuatos: ita quod ad ecclesias ipsas plene ac libere reuertantur, administratorum earundem ecclesiarum arbitrio sine contradictione aliqua disponenda. Ciuitas vero prædicta, non solum sit interdicto supposita, sed & pontificali dignitate priuata. Ceterum quia cum arbitrium vel inordinatus captiuat affectus, vel ad certum aliquid obligationis cuiusque necessitas adigit, cessat electio, dum libertas adimitur eligendi, cardinales eosdem obsecrantes per viscera misericordiæ Dei nostri, per asperionem sui preciosi sanguinis obtestamur, ut pensantes attentius quid eis imminet, cum agitur de creatione vicarii Iesu Christi suc-

cessoris Petri, rectoris vniuersalis ecclesiæ, gregis dominici directoris, omni priuatæ affectionis inordinatione deposita, & cuiuslibet pactio-
 nis, obligationis necessitate, nec non con-
 dicti & intendimenti contemplatione cessantibus, non in se reciprocent considerationis intuitum, vel in suos, non quæ sua sunt quærant, non commodis priuatis intendant, sed nullo arctante ipso-
 rum in eligendo iudicium, nisi Deo, puris & libe-
 ris mentibus, nuda electionis conscientia utilitatem publicam libere prosequantur omni conatu, & so-
 licitudine, prout possibilitas patitur, id acturi tan-
 tummodo, vt eorum ministerio acceleretur vti-
 lis & pernecessaria totius mundi prouiso, idoneo celeriter eidem ecclesiæ sponso dato. Qui autem secus egerint, diuinæ subiaceant ultioni, eorum culpa, nisi graui propter hoc peracta pœnitentia, nullatenus abolenda. Et nos nihilo minus pactio-
 nes, conuentiones, obligationes, condicta, & intendimenta omnia, siue iuramenti, siue cuiuslibet alterius fuerint vinculo firmitatis annexa, cassamus, irritamus, & viribus decernimus omnino carere: ita vt nullus ad illa obseruanda quomodo-
 libet sit astrictus, nec quisquam ex eorum transgressione notam vereatur fidei non seruatæ, sed non indignæ laudis titulum mereatur: cum lex etiam humana testetur, Deo magis transgres-
 siones huiusmodi, quam iurifurandi obseruatio-
 nes, acceptas. Quia vero fidelibus non est tam de sollicita quantumcumque inuentione fidendum, quam de instantia orationis humilis & deuotæ

ANNO
CHRISTI
1574.

sperandum, huic adiicimus sanctioni, vt in omnibus ciuitatibus, ceterisque locis insignibus, vbi primum demorati pontificis obitu certitudo clauerit, a clero & populo solennibus pro eo exequiis celebratis, singulis diebus, donec de ipsius ecclesie prouisione indubitatus rumor pertulerit veritatem, humiles preces fundantur ad Dominum, apud eum deuotis orationibus insistatur; vt ipse qui concordiam facit in sublimibus suis, sic efficiat eorundem cardinalium corda in eligendo concordia, quod prouisio celer, concors & utilis, prout animarum salus exigit, & totius requirit orbis utilitas ex ipsorum vnanimitate sequatur. Et ne tam salubre presentis sanctionis edictum ignorantie negligi pretextu contingat, districte precipimus, vt patriarche, archiepiscopi, episcopi, & alii ecclesiarum prelati, ceterique, quibus concessum est proponere verbum Dei, clerum & populum propter hoc specialiter frequentius congregandos in suis sermonibus ad supplicum precum suffragia pro celeri & felici exitu tanti negotii frequentanda solerter hortentur, & ipsis eadem auctoritate, non solum orationum frequentiam, sed & obseruantiam, prout circumstantie pensanda suaferint, ieiuniorum indicant.

III.

Idem in eodem. Vt circa electiones, postulationes & prouisiones ecclesiasticas viam malitiis, prout est possibile, precludamus, nec diutius periculose vacent ecclesie, vel personatum, dignitatum, & aliorum ecclesiasticorum beneficiorum

prouisio differatur, edicto perpetuo prouidemus, ANNO
vt si quando aliqui electionibus, postulationibus, CHRISTI
vel prouisionibus se opponunt, proponendo 1174.
qua contra electionis, postulationis, seu prouisionis formam, aut personas eligentium, vel electi, siue illius, cui prouisio erat facienda vel facta, & propter hoc contigerit appellari, appellantes in instrumento publico, seu literis super appellatione confectis, omnia & singula exprimant, quæ in formam intendunt obicere, vel personas coram personis authenticis, aut persona quæ super hoc testimonium perhibeant veritati, corporali præstito iuramento, quod credunt ea quæ sic exprimunt esse vera, & se posse probare. Alioquin tam opposentes, quam tempore appellationis interpositæ, vel postmodum adhærentes eisdem, obiiciendi aliqua, quæ non fuerint in huiusmodi literis vel instrumentis expressa, potestatem sibi nouerint interdictam. Nisi aliquid postea forsân emerferit, vel super antiquis superuenerit probandi facultas, aut aliqua antiqua in opponentium notitiam de nouo peruenerint, quæ appellantes appellationis emissæ tempore verisimiliter ignorare potuerint, & etiam ignorarent. Super huiusmodi antem ignorantia & superueniente facultate probandi fidem per proprium præstandum corporaliter faciant iuramentum, hoc adiiciendo in iuramento eodem, quod ad ea probanda credunt se sufficientes probationes habere. Illa sane quæ felicis recordationis Innocentius papa quartus contra non plene probantes ea quæ in formam vel personam obiece-

ANNO CHRISTI 1174. runt statuit, in suo volumus robore permanere.

IV.

Idem in eodem. Auaritiæ cæcitas & damnandæ ambitionis improbitas aliquorum animos occupantes eos in illam temeritatem impellunt, ut quæ sibi a iure interdicta nouerint, exquisitis fraudibus vsurpare conentur: nonnulli siquidem ad regimen ecclesiarum electi, quia eis iure prohibente non licet, se ante confirmationem electionis celebratæ de ipsis administrationi ecclesiarum, ad quas vocantur ingerere, ipsam sibi tamquam procuratoribus seu œconomis committi procurant. Cum itaque non sit malitiis hominum indulgendum, nos latius providere volentes, hac generali constitutione sancimus, ut nullus de cetero administrationem dignitatis, ad quam electus est, priusquam celebrata de ipso electio confirmetur, sub œconomatus, vel procurationis nomine, aut alio de nouo quæsito colore, in spiritualibus vel temporalibus per se vel per alium pro parte vel in totum gerere vel recipere, aut illis se immiscere præsumat. Omnes illos qui secus fecerint iure, si quod eis per electionem quæsitum fuerit, decernentes eo ipso priuatos.

V.

Idem in eodem. Quam sit ecclesiis ipsarum dispendiosa vacatio, quam periculosa etiam esse soleat animabus, non solum iura testantur, sed etiam magistra rerum efficax experientia manifestat. Cupientes itaque competentibus remediis vacationum diuturnitatibus obuiare, hoc perpetuo de-

creto statuimus, vt si quando fuerit electio in aliqua ecclesia celebrata, electores electionem ipsam quam citius commode poterunt electo præsentrare, ac petere consensum ipsius, procurent: electus vero illum adhibere infra mensem a tempore præsentionis huiusmodi teneatur. Quem si electus ipsi præsentrare vltra distulerit, iure, si quod ei ex sua electione fuerat acquisitum, extunc se noverit eo ipso priuatum: nisi forsan ea sit electæ personæ conditio, vt electioni de se celebratæ absque superioris sui licentia ex prohibitione, seu quauis prouisione sedis apostolicæ, consentire non possit. Quo casu, idem electus, seu electores ipsius, consentiendi licentiam ab eius superiore cum ea celeritate, quam superioris ipsius præsentia vel absentia permiserit, petere studeant, & habere. Alioquin, si lapso tempore pro eiusdem superioris præsentia, vel absentia, vt præmittitur moderando huiusmodi licentiam, eos nequaquam obtinere contingat, electores extunc ad electionem aliam procedendi liberam habeant facultatem. Ceterum quiuis electus infra tres menses post consensum electioni de se celebratæ præstitum confirmationem electionis ipsius petere non omittat. Quod si iusto impedimento cessante infra huiusmodi trimestre tempus omiserit, electio eadem eo ipso viribus vacuetur.

VI.

Idem in eodem. Perpetuæ sanctionis oraculo declaramus, quod scienter in electionibus nominantes indignum, propter suffragium in scrutinio
præ-

præstitum, nisi adeo in eo perstiterint, quod ex votis eorum communis electio subsequatur, nequaquam eligendi potestate priuentur, licet pro eo quod indignum nominando scienter contra conscientias suas agunt, & diuinam vindictam, & apostolicæ ultionis metum, quem qualitas facti suaserit, possint non immerito formidare.

VII.

Idem in eodem. Nulli licere decernimus, postquam in scrutinio nominauerit aliquem, & electio fuerit subsecuta, vel postquam præstiterit electioni de ipso ab aliis celebratæ consensum, illum super electione ipsa, nisi ex causis postea emergentibus, impugnare, vel nisi ei morum ipsius antea celata de nouo pandatur improbitas, seu alicuius alterius latentis vitii, vel defectus, quæ verisimiliter ignorare potuerit, veritas reueletur. De huiusmodi autem ignorantia fidem proprio faciat iuramento.

VIII.

Idem in eodem. Si quando contigerit, duabus electionibus celebratis, partem alteram eligentium duplo maiorem numero inueniri, contra electores, qui partem reliquam sic excedunt ad extenuationem zeli, meriti, vel auctoritatis ipsorum, reliquis, vel electo ab eis aliquid opponendi, omnem præsentis decreto interdiximus facultatem. Si quid autem opponere voluerint, quod votum illius, cui opponitur, nullum redderet ipso iure, id eis non intelligimus interdictum.

IX.

Idem in eodem. Quamuis constitutio felicitis

Concil. Tom. 28.

Bbbb

recordationis Alexandri papæ quarti prædecessoris nostri, causas electionum episcopaliū, seu super electionibus episcoporum exortas, non immerito maioribus causis annumerans cognitiones ipsarum per appellationes quolibet deuolui asserat ad apostolicæ sedis examen. Nos tamen & temerariam appellantium audaciam & effrenatam appellationum frequentiam refrenare volentes, hac generali constitutione duximus providendum, vt si extra iudicium in prædictis electionibus, vel in aliis de dignitatibus episcopatu maioribus celebratis, expressa causa manifeste friuola, contigerit appellari, per appellationem huiusmodi nequaquam ad sedem eandem negotium deuoluatur. Sed cum in electionum earundem negotiis in iudicio, vel extra iudicium appellatur, inscriptis ex causa probabili, quæ probata deberet legitima reputari, ad sedem ipsam huiusmodi negotia deferantur. Ceterum in præmissis omnibus casibus liceat partibus ab huiusmodi appellationibus, nulla tamen interueniente prauitate, recedere: antequam præfatæ sedi fuerint præsentatæ. Inferiores autem iudices, quorum erat ipsarum causarum cognitio, appellatione cessante, an in hoc prauitas intercesserit ante omnia diligenter inquirent; & si eam intercessisse repperint, se de causis ipsis nulatenus intromittant; sed præfigant dictis partibus terminum peremptorium competentem, in quo cum omnibus actis & monumentis suis apostolico se conspectui repræsentent.

X.

Idem in eodem. Si forte inter cetera quæ obii-
ciuntur electo, aut postulato, seu alias promouen-
do ad aliquam dignitatem, euidentem scientiæ
vel alium personæ defectum opponi contingat, in
discussione obiectorum illum statuimus ordinem
incommutabiliter obseruandum, vt promouen-
dus super defectu ipso ante omnia subiiciatur exa-
mini, cuius euentus examinandis aliis aut dabit
initium aut negabit. Ceterum si præmissi exami-
nis exitus huiusmodi oppositiones docuerit verita-
te destitui, opposentes omnino a prosecutione
causæ, in qua talia obiecerunt, excludimus, & per-
inde puniri decernimus, ac si penitus in probatio-
ne omnium quæ obiecerant defecissent.

XI.

Idem in eodem. Sciant cuncti, qui clericos vel
quaslibet alias personas ecclesiasticas, ad quos in a-
liquibus ecclesiis, monasteriis, aut aliis piis locis
spectat electio, pro eo quod rogati, seu alias indu-
cti, eum pro quo rogabantur, siue inducebantur
eligere, noluerunt, vel consanguineos eorum, aut
ipsas ecclesias, monasteria, seu loca cetera benefi-
ciis, siue aliis bonis suis per se vel per alios spolian-
do, seu alias iniuste persequendo, grauare præsum-
pserint, se ipso facto excommunicationis sententia
innodatos.

XII.

Idem in eodem. Generali constitutione fan-
cimus, vniuersos & singulos qui regalia, custo-
diam siue guardiam aduocationis, vel defensionis

titulum in ecclesiis, monasteriis, siue quibuscumque aliis piis locis de nouo usurpare conantes, bona ecclesiarum, monasteriorum, aut locorum ipsorum vacantium occupare præsumunt, quantæcumque dignitatis honore præfulgeant, clericos etiam ecclesiarum, monachos monasteriorum, & personas ceteras locorum eorundem qui hæc fieri procurant, eo ipso excommunicationis sententiæ subiacere. Illos vero clericos qui se vt debent talia facientibus non opponunt, de prouentibus ecclesiarum seu locorum ipsorum, pro tempore quo præmissa sine debita contradictione permiserint, aliquid percipere districtius inhibemus. Qui autem ab ipsarum ecclesiarum ceterorumque locorum fundatione, vel ex antiqua consuetudine iura sibi huiusmodi vindicant, ab illorum abusu sic prudenter abstineant, & suos ministros in eis solite faciant abstinere, quod ea quæ non pertinent ad fructus siue redditus prouenientes vacationis tempore non usurpent, nec bona cetera, quorum se afferunt habere custodiam, dilabi permittant, sed in bono statu conseruent.

XIII.

Idem in eodem. Licet Canon a felicitis recordationis Alexandro papa tertio prædecessore nostro editus inter cetera statuerit, vt nullus regimen ecclesiæ parochialis suscipiat, nisi vigesimum quintum annum ætatis attigerit, ac scientia & moribus commendandus existat, quodque talis ad regimen assumptus huiusmodi, si monitus non fuerit, præfixo a Canonibus tempore in presbyterum ordinatus a

ANNO
CHRISTII
1174.

ANNO
CHRISTI
1174.

regiminis eiusdem amoueat^r officio, & alii con-
feratur. Quia tamen in obseruatione Canonis me-
morati se multi exhibent negligentes, nos pericu-
losam illorum negligentiam volentes iuris execu-
tione suppleri, præsentⁱ decreto statuimus, vt nul-
lus ad regimen parochialis ecclesiæ assumatur, nisi
sit idoneus scientia, moribus, & ætate. Decernen-
tes collationes de parochialibus ecclesiis, iis qui non
attigerunt vigesimumquintum annum de cetero
faciendas viribus omnino carere. Is etiam qui ad
huiusmodi regimen assumetur, vt gregis sui crediti
diligentius gerere curam possit, in parochiali eccle-
sia, cuius rector extiterit, residere personaliter te-
neatur. Et infra annum a sibi commissi regiminis
tempore numerandum se faciat ad sacerdotium
promoueri. Quod si infra idem tempus promotus
non fuerit, ecclesia sibi commiss^a, nulla etiam præ-
missa monitione, sit præsentis constitutionis au-
ctoritate priuatus. Super residentia vero, vt præ-
mittitur, facienda, possit ordinarius gratiam dispen-
satiue ad tempus facere, prout causa rationabilis id
exposcet.

XIV.

Idem in eodem. Nemo deinceps parochialem
ecclesiam alicui non constituto in ætate legitima
& sacerdotio commendare præsumat. Nec tali et-
iam nisi vnam, & euidenti necessitate, vel utilita-
te ipsius ecclesiæ suadente. Huiusmodi autem com-
mendam, vt præmittitur, rite factam declaramus
vltra semelstris temporis spatium non durare. Sta-
tuentes quidquid secus de commendis ecclesia-

rum parochialium actum fuerit, esse irritum ipso iure. XV.

De temporibus ordinationum, & qualitate ordinandorum.

Gregorius decimus in generali Concilio Lugdunensi. Eos qui clericos parochiæ alienæ absque superioris ordinandorum licentia scienter seu affectata ignorantia, vel quocumque alio figmento quæsito, præsumperint ordinare, per annum a collatione ordinum decernimus esse suspensos; iis quæ iura statuunt contra taliter ordinatos in suo robore duraturis. Clericis quoque parochiæ taliter suspensorum, postquam eorum suspensio fuerit manifesta, absque ipsorum etiam licentia, interim recipiendi ordines ab aliis vicinis episcopis, alias tamen canonice, liberam concedimus facultatem.

XVI.

De bigamis.

Gregorius decimus in generali Concilio Lugdunensi. Altercationis antiquæ dubium præsentis declarationis oraculo decidentis, bigamos omni priuilegio clericali declaramus esse nudatos, & coercitioni fori sæcularis addictos; consuetudine contraria non obstante. Iphis quoque sub anathemate prohibemus deferre tonsuram vel habitum clericalem.

XVII.

De officio iudicis ordinarii.

Gregorius decimus in generali Concilio Lugdunensi. Si canonici a diuinis cessare voluerint, prout in ecclesiis aliquibus sibi ex consuetudine vel alias vindicant, antequam ad cessationem hu-

ANNO
 CHRISTI
 1174

iusmodi quoquomodo procedant, in instrumen-
 to publico, vel patentibus literis sigillorum suo-
 rum aut alterius authentici munimine roboratis,
 cessationis ipsius causam exprimant, & illud,
 vel illas ei, contra quem cessare intendunt, assi-
 gnent. Scituri, quod si hoc prætermisso cessaue-
 rint, vel causa, quam expresserint, non fuerit in-
 uenta canonica, omnia, quæ de quibuscumque
 prouentibus illius ecclesiæ, in qua cessatum fuerit,
 cessationis tempore perceperunt, restituent. Illa
 vero, quæ pro eodem tempore debentur eisdem,
 nullo modo percipient, sed ipsi ecclesiæ cedere, ac
 nihilo minus ei, contra quem cessauerant, de dam-
 nis & iniuriis satisfacere tenebuntur. Si autem
 causa eadem canonica fuerit iudicata, is qui occa-
 sionem cessationi dederat, ad omne interesse di-
 ctis canonicis, & ecclesiæ, cui debitum officium
 eius est culpa subtractum, ad certam quantitatem
 taxandam, & in diuini cultus augmentum conuer-
 tendam, superioris arbitrio condemnetur. Cete-
 rum detestabilem abusum horrendæ indeuotionis
 illorum, qui Crucis, beatæ Virginis, aliorumve san-
 ctorum imagines, seu statuas irreuerenti ausu tra-
 ctantes, eas in aggrauationem cessationis huius-
 modi prosternunt in terram, vrticis spinisque sup-
 ponunt, penitus reprobantes, aliquid tale de ce-
 tero fieri districtius prohibemus. Statuentes vt in
 eos qui contra fecerint vltrix procedat dura senten-
 tia: quæ delinquentes sic grauiter puniat, quod
 alios a similibus præsumptione compescat.

Idem in eodem. Ordinarii locorum subditos suos plures dignitates, vel ecclesias, quibus animarum cura imminet, obtinentes, seu personatum, aut dignitatem cum alio beneficio, cui cura similis est annexa, districte compellant, dispensationes, auctoritate quarum huiusmodi ecclesias, personatus, seu dignitates canonicè tenere se asserunt, infra tempus, pro facti qualitate ipsorum ordinariorum moderandum arbitrio, exhibere. Quod si forte, iusto impedimento cessante, nullam dispensationem infra idem tempus contigerit exhiberi, ecclesiæ beneficia, personatus, seu dignitates, quæ sine dispensatione aliqua, eo ipso illicitè detineri constabit, per eos, ad quos eorundem collatio pertinet, libere personis idoneis conferantur. Ceterum, si dispensatio exhibita sufficiens euidenter appareat, exhibens nequaquam in beneficiis huiusmodi, quæ canonicè obtinet, molestetur. Prouideat tamen ordinarius, qualiter nec animarum cura in eisdem ecclesiis, personatibus, seu dignitatibus negligatur, nec beneficia ipsa debitis obsequiis defraudentur. Si vero de dispensationis exhibitæ sufficientia dubitetur, super hoc erit ad sedem apostolicam recurrendum, cuius est æstimare, quem modum sui beneficii esse velit. In conferendis insuper personatibus, dignitatibus, & aliis beneficiis curam habentibus animarum annexam, iidem ordinarii diligentiam illam obseruent, vt personatum, dignitatem, vel aliud beneficium similem curam habens, alicui plura similia obtinenti non ante conferre

præ-

ANNO
CXXXIIII
1374.ANNO
CXXXIIII
1374.

fate

ANNO
CHRISTI
1274

præsumant, quam eis super obtentis dispensatio euidenter sufficiens ostendatur. Qua etiam ostensa, ita demum ad collationem procedi volumus, si appareat per eandem quod is, cui est collatio facienda, huiusmodi personatum, dignitatem, vel beneficium retinere licite valeat cum obtentis. Vel si ea, quæ sic obtinet, libere ac sponte resignet. Aliter autem de personatibus, dignitatibus, & beneficiis talibus facta collatio nullius penitus sit momenti.

XIX.

De postulando.

Gregorius decimus in generali Concilio Lugdunensi. Properandum nobis visum est, vt malitiosis litium protractionibus occurratur: quod speramus efficaciter prouenire, si eos, qui circa iudicia suum ministerium exhibent, ad id congruis remediis dirigamus. Cum igitur ea quæ ad hoc salubriter fuerant circa patronos causarum legali sanctione prouisa desuetudine abolita videantur, nos sanctionem eandem præsentis rediuiuæ constitutionis suffragio, cum aliqua tamen adiectione, nec non & moderamine renouantes, statuimus vt omnes & singuli aduocationis officium in foro ecclesiastico, siue apud sedem apostolicam, siue alibi exercentes, præstent, tactis sacrosanctis euangelis, iuramentum, quod in omnibus causis ecclesiasticis, & aliis in eodem foro tractandis, quarum assumpserunt patrocinium, vel assument, omni virtute sua, omnique ope, id quod verum & iustum existimauerint suis clientulis* inferre, procurent; nihil in hoc studii, quod eis sit possibile, re-

linquentes, quodque in quacumque parte iudicii
eis innotuerit improbam fore causam, quam in sua
fide receperant, amplius non patrocina buntur ei-
dem, imo ab ea omnino recedent, a communione
illius se penitus separantes, reliquis, quæ circa hæc
sunt in eadem sanctiõne statuta, inuiolabiliter ob-
seruandis. Procuratores insuper iuramento simili
astringantur. Huiusmodi quoque iuramentum,
tam aduocati, quam procuratores in foro, in quo
idem assumpserunt officium, teneantur annis sin-
gulis iterare. Qui vero ad eandem sedem veniunt,
vel ad curiam cuiuslibet ecclesiastici iudicis, in qua
nondum tale præstiterant iuramentum, accedunt,
in aliquibus singularibus causis patrocinium, vel
procuracionis ministerium præstituri, præstent in
singulis causis eisdem, mota controuersia, simile iu-
ramentum. Aduocati autem, & procuratores, qui
iuxta prædictam formam iurare noluerint, execu-
tionem officiorum suorum, huiusmodi volunta-
te durante, sibi nouerint interdictam. Quod si
iuramentum præstitum violare præsumperint,
præter reatum periurii, consiliarii etiam, qui scien-
ter iniquam causam fouerint, diuinam & no-
stram maledictionem incurrant, a qua non aliter
liberentur, nisi duplum eius restituerint, quod pro
tam iniquis aduocatione, procuracione, vel consi-
lio receperunt; ac nihilo minus de damnis quæ
per iniqua huiusmodi ministeria partibus irroga-
runt, illis satisfacere teneantur. Ceterum ne cupidi-
tatis ardor aliquos ad hæc salubria statuta con-
temnenda præcipitet, districtius inhibemus, ne

ANNO
CHRIST.
1574.

ANNO
CHRISTI
1174.

aliquis aduocatus in quacumque causa vltra viginti, procurator vero vltra duodecim libras Turo- nenses recipere, salarii nomine, vel etiam sub pal- marii colore, præsumat. Qui autem vltra recepe- rint, nequaquam dominium eorum, quæ prædi- ctam quantitatem excedunt, acquirant: sed ad re- stitutionem integram teneantur illorum. Ita quod nihil horum, ad quæ restituenda eos teneri præmi- simus, in fraudem præsentis constitutionis remitti possit eisdem. Et insuper aduocati constitutionem præsentem taliter violantes ab aduocationis officio triennio suspendantur. Procuratores vero extunc sibi sciant cuiuslibet procurationis in iudicio licen- tiam denegatam. XX.

De iis quæ vi metusve causa fiunt.

Gregorius decimus in generali Concilio Lug- dunensi. Absolutionis beneficium ab excommuni- cationis sententia, vel quamcumque reuocatio- nem ipsius, aut suspensionis, seu etiam interdicti per vim vel metum extortam, præsentis constitu- tionis auctoritate omnino viribus vacuumus. Ne autem sine vindicta violentiæ crescat audacia, eos qui absolutionem siue reuocationem huiusmodi vi vel metu extorserint, excommunicationis sen- tentiæ decernimus subiacere.

XXI.

De præbendis & dignitatibus.

Gregorius decimus in generali Concilio Lug- dunensi. Statutum felicis recordationis Clementis papæ IV. prædecessoris nostri de dignitatibus & beneficiis in curia Romana vacantibus nequa-

Concil. Tom. 28.

Cccc ij

quam per alium quam per Romanum pontificem conferendis, decreuimus taliter moderandum, vt ii ad quos eorumdem beneficiorum & dignitatum spectat collatio, statuto non obstante prædicto, demum post mensem, a die quo dignitates seu beneficia ipsa vacauerint numerandum, ea conferre valeant tantummodo per seipfos, vel, ipsis agentibus in remotis, per suos vicarios generales in eorum dicecesibus existentes, quibus id canonice sit commissum.

XXII.

De rebus ecclesiæ non alienandis.

Gregorius decimus in generali Concilio Lugdunensi. Hoc consultissimo prohibemus edicto, vniuersos & singulos prælatos ecclesias sibi commissas, bona immobilia, seu iura ipsarum, laicis submittere, subiicere, seu supponere, absque capituli sui consensu, & sedis apostolicæ licentia speciali, non concedendo bona ipsa, vel iura in emphyteosim, seu alias alienando, in forma & casibus a iure permissis, sed constituendo, vel recognoscendo, seu profitendo ab illis ea tamquam a superioribus se tenere, seu ab ipsis eadem aduocando, prout in quibusdam partibus vulgariter dicitur, Auoher, vel ipsos patronos, siue aduocatos ecclesiarum, seu bonorum ipsarum perpetuo, aut ad tempus non modicum, statuendo. Contractus autem omnes, etiam iuramenti, pœnæ vel alterius cuiuslibet firmitatis adiectione vallatos, quos de talibus alienationibus, sine huiusmodi licentia & consensu contigerit celebrari, & quidquid

ANNO
CHRISTI
1274.

ex eis secutum fuerit, decernimus adeo viribus omnino carere, vt nec ius aliquod tribuant, nec præscribendi etiam causam pariant. Et nihilo minus prælatos, qui secus egerint, ipso facto officio & administratione, clericos etiam, qui scientes contra inhibitionem prædictam aliquid esse præsumptum id superiori denuntiare neglexerint, a perceptione beneficiorum, quæ in ecclesia sic grauata obtinent, triennio statuimus esse suspensos. Laici vero qui prælatos vel capitula ecclesiarum, seu alias personas ecclesiasticas, ad submissiones huiusmodi faciendas hactenus compulerunt, nisi post competentem monitionem, remissa submissione quam per vim vel metum exegerant, ecclesias & bona ecclesiastica eis submissa taliter in sua libertate dimittant. Illi etiam qui de cetero prælatos vel personas easdem ad talia facienda compulerint, cuiuscumque sint conditionis aut status, excommunicationis sint sententia innodati. Ex contractibus præterea super præmissis huiusmodi licentia & consensu interuenientibus hactenus initis, vel quos in futurum iniri contingeret, seu occasione illorum, laici, vltra id quod eis ex natura contractuum ipsorum vel adhibita in illis lege permittitur, aliquid non vsurpent. Qui vero secus egerint, nisi legitime moniti ab huiusmodi vsurpatione destiterint, restituendo etiam quæ taliter vsurparant, eo ipso sententiam excommunicationis incurrant: & extunc ad supponendum terram ipsorum, si opus fuerit, ecclesiastico interdicto libere procedatur.

De religiosis domibus, ut episcopo sint subiectæ.

Concilium
Lateranense
sub Innocen-
tio tertio
cap. 12.

Gregorius decimus in Concilio generali Lugdunensi. Religionum diuersitatem nimiam, ne confusionem induceret, generale Concilium consulta prohibitione vetuit. Sed quia non solum importuna petentium inhiatio illarum postmodum multiplicationem extorsit, verum etiam aliquorum præsumptuosa temeritas diuersorum ordinum, præcipue mendicantium, quorum nondum approbationis meruere principium, effrenatam quasi multitudinem adinuenit, repetita constitutione districtius inhibentes, ne aliquis de cetero nouum ordinem aut religionem inueniat, vel habitum nouæ religionis assumat. Cunctas affatim religiones & ordines mendicantes post dictum Concilium adinuentos, qui nullam confirmationem sedis apostolicæ meruerunt, perpetuæ prohibitioni subiicimus, & quatenus processerant reuocamus. Confirmatos tamen per sedem eandem, post tamen idem Concilium institutos, quibus ad congruam sustentationem redditus aut possessiones habere professio siue regula vel constitutiones quælibet interdicit, sed per quæstum publicum tribuere victum solet incerta mendicitas, modo subsistere decernimus infra scripto, ut professoribus eorundem ordinum ita liceat in illis remanere, si velint, quod nullum deinceps ad eorum professionem admittant, nec de nouo domum aut aliquem locum acquirant, nec domos seu loca quæ habent alienare valeant, sine sedis eiusdem licentia speciali. Nos

ANNO
CXCIII
1274

ANNO
CHRISTI
1274.

enim ea dispositioni sedis apostolicæ referuamus, in terræ sanctæ subsidium, vel pauperum, aut alios pios vsus, per locorum ordinarios, vel eos quibus sedes ipsa commiserit, conuertenda. Si vero secus præsumptum fuerit, nec personarum receptio, nec domorum vel locorum acquisitio, aut ipsorum, ceterorumque bonorum alienatio valeat: & nihilo minus contrarium facientes sententiam excommunicationis incurrant. Personis quoque ipsorum ordinum omnino interdiciamus, quoad extraneos, prædicationis & audiendæ confessionis officium, aut etiam sepulturam. Sane ad Prædicatorum & Minorum ordines, quos euident ex eis utilitas ecclesiæ vniuersali proueniens perhibet approbatos, præsentem non patimur constitutionem extendi. Ceterum Carmelitarum & eremitarum sancti Augustini ordines, quorum institutio dictum Concilium generale præcessit, in suo statu manere concedimus, donec de ipsis fuerit aliter ordinatum. Intendimus siquidem tam de illis, quam de reliquis etiam non mendicantibus ordinibus, prout animarum saluti, & eorum statui expedire viderimus, prouidere. Ad hæc personis ordinum, ad quos constitutio præsens extenditur, transeundi ad reliquos ordines approbatos licentiam concedimus generalem, ita quod nullus ordo ad alium, vel conuentus ad conuentum se ac loca sua totaliter transferat, sedis eiusdem permissione super hoc specialiter non obtenta.

De censibus & procurationibus.

Gregorius decimus in generali Concilio Lugdunensi. Exigit peruerforum audacia, vt non sumus sola delictorum prohibitione contenti, sed pœnam etiam delinquentibus imponamus. Constitutionem itaque felicitatis recordationis Innocentii papæ quarti prædecessoris nostri, editam super non recipiendis in pecunia procurationibus, & super receptione munerum visitantibus, eorumque familiis interdicta, quam multorum fertur temeritas prætereire, volentes inuiolabiliter obseruari, eam decreuimus pœnæ adiectione iuuandam: statuentes vt vniuersi & singuli, qui ob procurationem sibi ratione visitationis debitam exigere pecuniam, vel etiam a volente recipere, aut alias constitutionem ipsam recipiendo munera, siue visitationis officio non impenso procurationem in victualibus, aut aliquid aliud procurationis occasione violare præsumpserint, duplum eius quod receperint ecclesiæ, a qua id receptum fuerit, infra mensem reddere teneantur: alioquin extunc patriarcha, archiepiscopi, episcopi, duplum ipsum ultra prædictum tempus restituere differentes, ingressum sibi ecclesiæ interdictum sentiant. Inferiores vero ab officio & beneficio nouerint se suspensos; quousque de duplo huiusmodi grauatis ecclesiis plenariam satisfactionem impendant. Nulla eis in hoc dantium remissione, liberalitate, seu gratia valitura.

De immunitate ecclesiarum.

Gregorius decimus in generali Concilio Lugdunensi. Decet domum Domini sanctitudo, decet, vt cuius in pace factus est locus eius, sit cultus cum debita veneratione pacificus. Sit itaque ad ecclesias humilis & deuotus ingressus. Sit in eis quieta conuersatio, Deo grata, insipientibus placida, quæ considerantes non solum instruat, sed reficiat. Conuenientes ibidem nomen illud, quod est super omne nomen, a quo aliud sub cælo non est datum hominibus, in quo saluos fieri credentes oporteat, nomen videlicet Iesu Christi, qui saluum fecit populum suum a peccatis eorum, exhibitione reuerentiæ specialis attollant, & quod generaliter scribitur, vt in nomine Iesu omne genu flectatur, singuli singulariter in se ipsis implentes; præcipue dum aguntur Missarum sacra mysteria, gloriosum illud nomen quandocumque recolitur, flectant genua cordis sui, quod vel capitis inclinatione testentur. Attendantur in locis ipsis intentis præcordiis sacra solennia, deuotis animis orationibus intendatur. Nullus in locis eisdem, in quibus cum pace ac quiete vota conuenit celebrari, seditionem excitet, conclamationem moueat, impetumve committat. Cessent in illis vniuersitatum & societatum quarumlibet consilia, conciones, & publica parlamenta. Cessent vana, & multo fortius fœda & profana colloquia. Cessent confabulationes quælibet. Sint postremo quæcumque alia diuinum turbare possunt officium, aut oculos diuinæ

maiestatis offendere, ab ipsis prorsus extranea: ne, ubi peccatorum est venia postulanda, ibi peccandi detur occasio, aut deprehendantur peccata committi. Cessent in ecclesiis earumque cœmeteriis negotiationes, & præcipue nundinarum, ac fori cuiusque tumultus. Omnis in eis sæcularium iudiciorum strepitus conquiescat. Nulla inibi causa per laicos, criminalis maxime, agitetur. Sint loca eadem a laicorum cognitionibus aliena. Ordinarii locorum hæc faciant obseruari, suadenda suadeant, interdicta huius Canonis auctoritate compefcant: ad hæc alios etiam in ecclesiis ipsis magis assiduos, & ad præmissa idoneos deputando. Et nihilo minus processus iudicum sæcularium, ac specialiter sententiæ prolatae in eisdem locis, omnino careant robore firmitatis. Qui vero præmissas inhibitiones animo petulanti contempserint, præter processum ordinariorum, & deputandorum ab ipsis, diuinæ ultionis & nostræ poterunt acrimoniam formidare, donec suum confessi reatum a similibus firmato proposito deliberauerint abstinere.

XXVI.

De usuris.

Gregorius decimus in generali Concilio Lugdunensi. Usurarum voraginem, quæ animas deuorat, & facultates exhaurit, compefcere cupientes, constitutionem Lateranensis Concilii contra usurarios editam sub diuinæ maledictionis interminatione præcipimus inuiolabiliter obseruari. Et quia quo minor feneratoribus aderit fenerandi commoditas, eo magis adimetur fenus exercendi li-

Sub Alexã-
dro tertio
cap. 25.

ANNO
CHRISTI
1174.

bertas, hac generali constitutione sancimus, vt nec collegium, nec alia vniuersitas, vel singularis persona, cuiuscumque sit dignitatis, conditionis, aut status, alienigenas, & alios non oriundos de terris ipsorum, publice pecuniam fenebrem exercentes, aut exercere volentes, ad hoc domos in terris suis conducere, vel conductas habere, aut alias habitare permittat; sed huiusmodi vsurarios manifestos omnes infra tres menses de terris suis expellant, nunquam aliquos tales de cetero admissuri. Nemo illis ad fenus exercendum domos locet, vel sub alio titulo quocumque concedat. Qui vero contrarium fecerint, si personæ fuerint ecclesiasticæ, patriarchæ, archiepiscopi, episcopi, suspensionis, minores vero personæ singulares excommunicationis, collegium autem seu alia vniuersitas interdicti sententiam ipso facto se nouerint incurfuras. Quam si per mensem animo sustinuerint indurato, terræ ipsorum, quamdiu in eis iidem vsurarii commorantur, extunc ecclesiastico subiaceant interdicto. Ceterum, si laici fuerint, per suos ordinarios ab huiusmodi excessu, omni priuilegio cessante, per censuram ecclesiasticam compescantur.

XXVII.

Idem in eodem. Quamquam vsurarii manifesti de vsuris, quas receperant satisfieri expressa quantitate, vel indistincte in vltima voluntate mandauerint, nihilo minus tamen eis sepultura ecclesiastica denegetur, donec vel de vsuris ipsis fuerit, prout patiuntur facultates eorum, plenarie satisfa-

etum, vel illis quibus est facienda restitutio, si præ-
sto sint ipsi, aut alii qui eis possint acquirere, vel eis
absentibus loci ordinario, aut eius vices gerenti, si-
ue rectori parochiæ, in qua testator habitat, coram
aliquibus fide dignis de ipsa parochia: quibus qui-
dem ordinario, vicario, & rectori, prædicto modo
cautionem huiusmodi eorum nomine liceat præ-
sentis constitutionis auctoritate recipere: ita quod
illis proinde actio acquiratur, aut seruo publico
de ipsius ordinarii mandato idonee de restitutione
facienda sit cautum. Ceterum si receptarum vsu-
rarum sit quantitas manifesta, illam semper in cau-
tione prædicta exprimi volumus: alioquin aliam
recipientis cautionem huiusmodi arbitrio mode-
randam. Ipse tamen scienter non minorem, quam
verisimiliter creditur, moderetur; &, si secus fece-
rit, ad satisfactionem residui teneatur. Omnes au-
tem religiosos, & alios qui manifestos vsurarios
contra præsentis sanctionis formam ad ecclesiasti-
cam admittere ausi fuerint sepulturam, pœnæ in
Lateranensi Concilio contra vsurarios promulga-
tæ statuimus subiacere. Nullus manifestorum vsu-
rariorum testamentis interfit, aut eos ad confessio-
nem admittat, siue ipsos absoluat, nisi de vsuris sa-
tisfecerint, vel de satisfaciendo pro suarum viribus
facultatum præstent, vt præmittitur, idoneam cau-
tionem. Testamenta quoque manifestorum vsura-
riorum aliter facta non valeant, sed sint irrita ipso
iure.

XXVIII.

De iniuriis, & damno dato.

Gregorius decimus in generali Concilio Lug-

ANNO
 CHRISTI
 1274.

dunensi. Etsi pignorationes, quas vulgaris elocutio reprefalias nominat, in quibus alius pro alio prægrauatur, tamquam graues, legibus & æquitati naturali contrariæ, ciuili sint constitutione prohibitæ, vt tamen earum prohibitio in personis ecclesiasticis tanto amplius timeatur, quanto in illis specialius inhihentur, eas concedi contra personas prædictas, seu bona ipsorum, aut quantumcumque generaliter, prætextu cuiusuis consuetudinis, quam potius reputamus abusum, forte concessas, ad illas extendi præsentis decreto districtius inhihemus. Illi autem qui contra fecerint, aduersus personas easdem pignorationes seu reprefalias concedendo, vel extendendo ad eas, nisi præsumptionem huiusmodi reuocauerint, a concessionis vel extensionis tempore infra mensem, si personæ singulares fuerint, sententiam excommunicationis incurrant: si vero vniuersitas, ecclesiastico subiaceat interdicto.

XXIX.

De sententia excommunicationis.

Gregorius decimus in generali Concilio Lugdunensi. Constitutionem felicis recordationis Innocentii papæ IV. prædecessoris nostri, quæ prohibet participantes excommunicatis ea participatione, quæ solam minorem excommunicationem inducit, monitione canonica non præmissa, maiori excommunicatione ligari, decernens promulgatam aliter excommunicationis sententiam non tenere: ad tollendum omnem ambiguitatis scrupulum, declarantes, decernimus ita demum moni-

In Concilio
 Lugdunensi
 cap. 12.

tionem esse canonicam in hoc casu, si aliis rite seruatis, eos, qui monentur, exprimat nominatim. Statuimus quoque, vt inter monitiones, quas, vt canonicè promulgetur excommunicationis sententia, statuunt iura permitti iudices, ne monitionibus tribus vtantur, siue vna pro omnibus, obseruent aliquorum dierum competentia interualla, nisi facti necessitas ea suaserit aliter moderanda.

XXX.

Idem in eodem. Præsenti generali declaramus edicto, beneficium relaxationis ad cautelam, quoad interdicti sententias, in ciuitates, castra, vel quælibet alia loca, siue terras aliquas generaliter promulgatas, locum aliquatenus non habere.

XXXI.

Idem in eodem. Quicumque pro eo, quod in reges, principes, barones, nobiles, balliuos, vel quoslibet ministros eorum, aut quoscumque alios, excommunicationis, suspensionis, seu interdicti sententia fuerit promulgata, licentiam alicui dederint occidendi, capiendi, seu alias in personis, aut bonis suis vel suorum grauandi eos qui tales sententias protulerunt, siue quorum sunt occasione prolata, vel easdem sententias obseruantes, seu taliter excommunicatis communicare nolentes, nisi licentiam ipsam re integra reuocauerint, vel si ad bonorum captionem occasione ipsius licentiæ sit processum, nisi bona ipsa sint infra octo dierum spatium restituta, aut satisfactio pro ipsis impensa, in excommunicationis sententiam incidant ipso facto. Eadem quoque sint sententia innodati om-

ANNO
 CHRISTI
 1274.

nes qui ausi fuerint prædicta licentia data uti, vel aliquid præmissorum, ad quæ committenda licentiam dari prohibuimus alias committere suo motu: qui autem in eadem sententia permanerint duorum mensium spatio, extunc ab ea non possint, nisi per sedem apostolicam, absolutionis beneficium obtinere. Datum Lugduni Kalendis Nouembris, anno tertio.

IN

^a CONCILIVM LVGDVNENSE II.

OECVMENICVM, SIVE VNIVERSALE XIV. approbatum, episcoporum plusquam septingentorum, contra Græcorum errores, & pro recuperatione terræ sanctæ, aliisque de causis celebratum anno Domini MCCLXXIV. sub Gregorio X. & Rudolpho imperatore,

NOTÆ.

^a Concilium.] De loco & tempore habiti Concilii, de personis quæ præsto fuerunt, de rebus in Concilio constitutis & peractis, summam Trithemius in chronico Hirsaugiensi ista ait: *Concilium generale Lugduni celebravit Gregorius X. anno pontificatus sui secundo, in quo multi cardinales, archiepiscopi, abbates, alique diuersi generis prelati comparuerunt, multa ad electionem summi pontificis, ad expeditionem in Saracenos, ad unionem Græcæ Latinaque ecclesie, & ad pacem Christianorum pertinentia mature statuente. Ibi comparuit Palæologus imperator Constantinopolitanus cum magno comitatu, qui tertiadecima vice in sententiam Romanæ ecclesie Græcos suos toties deficientes Concilio necessario pertraxit.* Hæc chronicon Hirsaugiense.

Locus, tempus & acta Concilii.

Siffridus presbyter libro 2. suæ epitomes, Anno 1274. celebratum est, inquit, Lugduni Concilium magnum, præsentè papa Gregorio X. Hic electionem regis Rudolphi confirmavit. Blondus decade 2. lib. 8. Gregorius pontifex, ait, Lugduni Concilium indixit. Contulit se ad id Concilium Michael Palæologus Græcorum imperator, & unioni orientalis ad occidentalem ecclesiam consensit: secutique illum nonnulli Tartari, gentis Scythica proceres, sacro baptismatis charactere superfusi, Christianos se & catholicos fore professi sunt. Sed & Rudolphus ab electoribus Germanis in Romanorum regem declaratus, ea conditione a Gregorio pontifice in Concilio est acceptus, ut Romam pacificus ad inunctionem accipiendam se conferret, ac rebus Hierosolyma quantam posset opem ferret.

Hæc Blondus. *Eiusdem Synodi meminit Robertus Gaguinus lib. 7. his verbis: Eodem prope tempore, anno salutis 1274. patrum Synodus præside Gregorio X. Romano pontifice Lugduni habita est, ubi de expeditione in Syriam ducenda actum est. Philippus cognito imperatoris aduentu ad eum salutandum profectus, postquam de Christiano statu diu confabulati sunt, tres Lugduno finitimas arces in potestate Gregorii, donec Synodus solueretur, permisit, attributo insuper ad pontificis custodiam non paruo numero milite. Adfuit Concilio Palaologus Græcus imperator, ecclesiaque occidentali se vniuit. Quem nonnulli ex Tartaris secuti sacro lauacro abluti sunt, & Christiani effecti. Hæc Robertus Gaguinus.*

ANNO
CHRISTI
1274

Nauclerus & Ioannes de Opido scribunt in hoc Concilio Græcos non solum professos esse Spiritum sanctum a Patre Filioque procedere, eiusque rei gratia coram toto Concilio symbolum Nicænum decantasse, verum etiam a Romano pontifice imperii confirmationem impetrasse, eique se in omnibus submisisse.

Qua occasione ista contigerint, scribit lib. 5. Nicephorus Gregoras his verbis: *Proinde tot difficultatibus circumuentus imperator, pene ad desperationem compulsus, legatos ad papam mittit de inuenda veteris & nouæ Romæ ecclesiarum concordia, modo Caroli expeditionem auerteret. Ea legatio a pontifice benigne audita est: ea se facile qua imperator petiisset consecutum esse pollicetur; statimque suos legatos illis adiungit, qui concordiam conciliarent atque amplecterentur. Cuius hæc tria capita fuerunt. Primum, ut in sacrorum voluminum hymnodius papa cum quatuor patriarchis mentio fieret. Alterum, ut liceret cuius Romam veterem, qua curia maior & perfectior esset, appellare. Tertium, ut illi principatus in omnibus deferretur. De appendice vero sacri symboli, quam illi nouarunt, aut alio quouis argumento, tum nulla acrior contentio incidit: sed (quod ad eas quidem res attinebat) pacata & tranquilla fuerunt omnia.*

Matthæus Vestmonasteriensis res in hac Synodo gestas summam recensens, addensque orientalium fidei confessionem, ista habet quæ sequuntur: *Anno gratiæ 1274. Kalendis Maii sub papa Gregorio decimo apud Lugdunum fuit Concilium maximum celebratum, quod a Kalendis prædictis usque ad XVI. Kalendas Augusti durauit. In hoc Concilio dominus papa Eadwardum commendauit omnibus, dicens terram sanctam fuisse deperditam, nisi venisset citius ad eandem. In hoc Concilio papa statuit, quod subsequentes septem annos de cunctis prouentibus ecclesiasticis in subsidium terræ sanctæ decima soluerentur. In hoc etiam Concilio de conuersione Græcorum, post schisma, letitia magna fuit. Qui Græci literas auro bullatas cum literis prælatorum de Græcia attulerunt ad Concilium, quarum tenor sequitur.*

Literæ

cuius tenor est talis: *Esti impignorationes, quas vulgaris elocutio represalias nominat, in quibus alius pro alio pragrauat, tamquam graues legibus & aequitati naturali contraria, ciuili sunt constitutione prohibita; ut tamen earum prohibitio in personis ecclesiasticis tanto amplius timeatur, quanto in illis specialius inibetur eas concedi contra personas predictas, seu bona ipsarum, aut quantumcumque generaliter pretertextu cuiusvis consuetudinis, quam potius reputamus abusum, forte concessas, ad illas extendi presenti decreto districtius inibemus. Illi autem qui contra fecerint, aduersus personas easdem impignorationes seu represalias concedendo vel extendendo ad eas, nec presumptionem huiusmodi reuocauerint a concessionis vel extensionis tempore infra mensem, si persona singulares fuerint, sententiam excommunicationis incurrant: si vero vniuersitas, ecclesiastico subiaceat interdicto. Ex hac tamen salubri constitutione modica prouenit utilitas, vel quia rite post Concilium in prouinciis publicata non extitit, vel quia excommunicationis precipitum a malis hominibus non timetur. Item pro subsidio terre sanctae imposita sunt in eodem Concilio omnibus ecclesiis & monasteriis, non tamen xenodochiis nec orphanotrophiis, solutio decimarum omnium prouentuum ecclesiasticorum per sex annos continuos idem Concilium subsequentes. Quae decima, quamuis studiose exacta fuerit & recepta, non tamen est euidentis quae utilitas terre sanctae exinde fuerit procurata. Haec sunt fragmenta actorum synodalium quae apud scriptores huius temporis inuenire potui. Tu lector iisdem utere ac fruiere.*

• CONCILIVM SALTZBURGENSE
PRO RECIPIENDIS LVGDVNENSIS SYNODI
constitutionibus aliisque de causis congregatum anno
Domini MCCLXXIV. tempore Gregorii papae X.

TITVLI CAPITVLORVM.

I. De capitulis prouincialibus abbatum ac aliorum praelatorum.	IX. De ordinatione clericorum.
II. De reuocatione monachorum fugitiuorum.	X. De presentatione vicariorum.
III. De praua consuetudine abbatum erga monachos.	XI. De tonsura & veste clericorum.
IV. De dignitatibus abbatum.	XII. De tabernis.
V. De correctionibus capitulorum prouincialium.	XIII. De sacerdote suspenso ab officio.
VI. De indulgentiis & remissionibus.	XIV. De captiuitate monachorum vel clericorum.
VII. De pluribus beneficiis clericorum.	XV. De conuersis vagabundis.
VIII. De residentia plebanorum.	XVI. De vagis scholaribus.
	XVII. De episcopis puerorum.
	XVIII. De sententiis excommunicationis a nobis traditis.

ANNO
CHRISTI
1174

Literæ Palæologi imperatoris Græcorum.

Sanctissimo & beatissimo patri & summo pontifici apostolicæ sedis vniuersali papæ, & communi principi Christianorum omnium, venerabili patri imperii nostri, domino Gregorio Michael a Christo Deo fideliter rex, & imperator, & moderator Græcorum, Ducas, Angelus, Comnenus, Palæologus, & spiritualis filius magnæ sanctitatis vestræ, decentem honorem & reuerentiam, cum sincera & pura affectione, & omni postulatione.

QVONIAM missi sunt a magnitudine vestra ad imperium meum nuntii Deo placentis ordinis fratrum Minorum, &c. *ut supra Græce & Latine, pag. 535.*

Literæ prælatorum Græciæ.

Sanctissimo, reuerendissimo, & beatissimo papæ, antiquo Romanorum domino, Gregorio magno, pontifici excellentissimæ apostolicæ sedis, & venerabilissimo domino & patri nostræ humanitatis.

Nos qui ecclesiasticam complemus ordinationem, vestræ Romanæ sanctissimæ ecclesiæ salutem, spiritualis subiectionis affectionem vbique, &c. *ut supra pag. 541.*

Post hanc epistolam, addit Matthæus Vvestmonasteriensis, Græci etiam alias literas, quas propter earum prolixitatem huic operi non inseruimus, ad Concilium detulerunt. Venerunt etiam post Græcos sexdecim Tartari (qui Moalli) cum literis regis sui, in Concilio publicantes verbis pompaticis potentiam Moallorum. Hi non pro fide, sed ut confæderationem haberent cum Christianis, venerunt. Hos papa benigne suscipiens donis & honoribus ampliauit, & ad petitionem ipsorum, non baptizatos fecit honorifice baptizari. In itinere versus Concilium Lugdunense venerabilis frater Thomas de Aquino, ordinis Predicatorum, in quadam abbacia monachorum Cisterciensium, quæ Fossa noua dicitur, diem clausit extremum. Hic natione Campanus, filius comitis de Aquino, inuitis parentibus (qui eum monachatum suscipere nolebant) Predicatorum ordinem est ingressus. Hæc de actis synodalibus Concilii Lugdunensis II. Matthæus Vvestmonasteriensis.

Eberhardus Ratisponensis ecclesiæ archidiaconus in suis annalibus, quos ab anno 1273. vsque ad annum 1305. scripsit, atque nunc primum ex codice manuscripto Augustani monasterii sanctorum Africæ & Vdalrici antiquitatum indagator diligentissimus Henricus
Concil. Tom. 28. Eccc

Canisius edidit, accuratissime huius oecumenici Concilii res gestas describit. Lectori igitur pergratum fore arbitratus sum, si eadem hoc loco verbo tenus recitentur: *Anno Domini 1274. celebratum est generale Concilium apud Lugdunum per Gregorium papam decimum, cui interfuerunt plus quam 700. episcopi & abbates & prapostui, ceterique ecclesiarum pralati in numero copioso. Item eidem Concilio interfuerunt solennes nuntii seu procuratores Græcorum, qui coram toto Concilio symbolum Nicani Concilii, Credo in vnum Deum, quod a suo veteri errore, quo dicebant Spiritum sanctum tantum a Patre, & non a Filio procedere, se recessisse demonstrarent; & velle credere, quod sancta mater Romana & orthodoxa ecclesia credit & predicat, scilicet quod Spiritus sanctus a Patre & Filio aeterna spiratione procedit; sicut patet per decretalem quæ super hoc est in eodem Concilio promulgata, cuius tenor talis est:*

Fideli ac deuota professione fatemur, quod Spiritus sanctus aeternaliter ex Patre & Filio, non tamquam ex duobus principiis sed tamquam ex vno, non duabus spirationibus sed vna spiratione procedit. Hoc professus est hæctenus, predicauit & docuit sacrosancta Romana ecclesia, mater omnium fidelium & magistra, hoc habet orthodoxorum patrum atque doctorum Latinorum pariter & Græcorum incommutabilis & vera sententia. Sed quia nonnulli propter irrefragabilis præmissæ ignorantiam veritatis in errores varios sunt prolapsi, nos huiusmodi erroribus viam præcludere cupientes, sacro approbante Concilio, damnamus & reprobamus omnes qui negare præsumpserint, aeternaliter Spiritum sanctum ex Patre & Filio procedere; siue etiam ausu temerario asserere, quod Spiritus sanctus ex Patre & Filio tamquam ex duobus principiis non tamquam vno procedat.

Sed ipsi Græci ab hac fide & promissione subito recesserunt: propter quod dominus papa Martinus in Vrbe veteri eos excommunicatos nuntiavit, vt patet in litera subsequenti:

Martinus episcopus seruus seruorum Dei ad certitudinem præsentium & memoriam futurorum.

MICHAELEM Palæologum, qui Græcorum imperator nominatur, tamquam eorundem Græcorum antiquorum schismaticorum, & in antiquo schismate constitutorum, & per hoc hæreticorum, nec non & hæresis ipsorum ac schismatis antiqui fautorem, de fratrum nostrorum consilio denuntiamus præsentem ac fidelium multitudine copiosa excommunicationis sententiam latam a Canone incurrisse, ac ipsius fore sententiæ vinculo innodatum. Ceterum vniuersis & singulis regibus, principibus, ducibus, marchionibus, comitibus, baronibus, & ceteris omnibus, cuiuscumque sint præeminentiæ, conditionis, aut status; nec non vniuersitatibus ciuitatum, castrorum,

ANNO
 CHRISTI
 1274.

& aliorum locorum, districtius in hibemus, ne cum eodem
 Michaelē Palæologo in huiusmodi excommunicatione
 manente societatem vel confederationem aliquam con-
 trahere sub quouis ingenio vel machinatione præsumant,
 vel etiam ei alias in his, pro quibus excommunicatus est,
 denuntiatus a nobis, præstare consilium, auxilium vel fa-
 uorem publicum vel occultum. Et si secus præsumptum
 fuerit, omnes singulares personas contrarium facientes,
 non obstante qualibet indulgentia sub quacumque for-
 ma verborum vel expressione ipsis ab apostolica sede con-
 cessa, vel in posterum concedenda, quam quoad hoc vi-
 ribus volumus omnino carere, sententiam excommuni-
 cationis, quam extunc in ipsos ferimus, volumus incurre-
 re ipso facto. Terras autem ipsorum nec non vniuersita-
 tes prædictas, quæ secus attentare præsumpserint, prout
 expedire viderimus, ecclesiastico subiicere curabimus in-
 terdicto ad priuationem omnium bonorum, quæ a qui-
 buslibet tenentur ecclesiis. Et ad pœnas alias spirituales
 & temporales, prout vtile putabimus, processuri, & nihilo
 minus societates confederationum ipsas, etiamsi pœna-
 rum & iuramenti adiectione vel quacumque fuerint alia
 firmitate vallatæ, decernimus irritas & inanes. Vt autem
 huiusmodi noster processus ad communem omnium no-
 titiam deducatur, chartas siue membranas processum con-
 tinentes in eundem, in maioris Vrbeuetanæ ecclesiæ
 appendi vel affigi ostiis seu superliminaribus faciemus,
 quæ processum ipsum quasi sonoro præconio & patulo
 iudicio publicabunt: ita quod idem Palæologus, & alii,
 contra quos processus ipse contigit, nullam possint post-
 modum excusationem prætere, quod ad eos talis pro-
 cessus non peruenerit, vel quod ignorauerint eundem;
 cum non sit verisimile remanere quoad ipsos incognitum
 vel occultum, quod tam patenter omnibus publicatur.
 Actum apud Urbem veterem in platea dictæ maioris ec-
 clesiæ, in festo dedicationis basilicæ principis apostolo-
 rum, pontificatus nostri anno primo.

*Item quia in partibus Alemannia, & forstan in aliis etiam, ini-
 qua consuetudo inoleuerat de impignorationibus, in quibus vnus pro alio,
 siue innocens pro nocente indebite prægrauatur, contra impignorantes
 huiusmodi idem papa Gregorius in eodem Concilio edidit decretalem,
 Concil. Tom. 28.*

Eccc ij

cuius tenor est talis: *Esti impignorationes, quas vulgaris elocutio represalias nominat, in quibus alius pro alio pragrauat, tamquam graues legibus & equitati naturali contraria, ciuili sunt constitutione prohibita; ut tamen earum prohibitio in personis ecclesiasticis tanto amplius timeatur, quanto in illis specialius inibetur eas concedi contra personas predictas, seu bona ipsarum, aut quantumcumque generaliter pretertextu cuiusuis consuetudinis, quam potius reputamus abusum, forte concessas, ad illas extendi presenti decreto districtius inibemus. Illi autem qui contra fecerint, aduersus personas easdem impignorationes seu represalias concedendo vel extendendo ad eas, nec presumptionem huiusmodi reuocauerint a concessionis vel extensionis tempore infra mensem, si persona singulares fuerint, sententiam excommunicationis incurrant: si vero vniuersitas, ecclesiastico subiaceat interdicto. Ex hac tamen salubri constitutione modica prouenit utilitas, vel quia rite post Concilium in prouinciis publicata non extitit, vel quia excommunicationis precipitum a malis hominibus non timetur. Item pro subsidio terre sancte imposita sunt in eodem Concilio omnibus ecclesiis & monasteriis, non tamen xenodochiis nec orphanotrophiis, solutio decimarum omnium prouentuum ecclesiasticorum per sex annos continuos idem Concilium subsequentes. Quae decima, quamuis studiose exacta fuerit & recepta, non tamen est euidentis quae utilitas terre sancte exinde fuerit procurata. Haec sunt fragmenta actorum synodalium quae apud scriptores huius temporis inuenire potui. Tu lector iisdem utere ac fruiere.*

• CONCILIVM SALTZBURGENSE
PRO RECIPIENDIS LVGDVNENSIS SYNODI
constitutionibus aliisque de causis congregatum anno
Domini MCCLXXIV. tempore Gregorii papae X.

TITVLI CAPITVLORVM.

I. De capitulis prouincialibus abbatum ac aliorum praelatorum.	IX. De ordinatione clericorum.
II. De reuocatione monachorum fugitiuorum.	X. De presentatione vicariorum.
III. De praua consuetudine abbatum erga monachos.	XI. De tonsura & veste clericorum.
IV. De dignitatibus abbatum.	XII. De tabernis.
V. De correctionibus capitulorum prouincialium.	XIII. De sacerdote suspenso ab officio.
VI. De indulgentiis & remissionibus.	XIV. De captiuitate monachorum vel clericorum.
VII. De pluribus beneficiis clericorum.	XV. De conuersis vagabundis.
VIII. De residentia plebanorum.	XVI. De vagis scholaribus.
	XVII. De episcopis puerorum.
	XVIII. De sententiis excommunicationis a nobis traditis.